

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Plzeň 2017

Hana MĚŠŤÁNKOVÁ

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Neziskové organizace – historický vývoj na našem
území**

**Non-profit organization – historical development in
our country**

Hana Měšťánková

Plzeň 2017

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana MĚŠŤÁNKOVÁ**

Osobní číslo: **K14B0044K**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**

Název tématu: **Neziskové organizace - historický vývoj na našem území**

Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Definujte pojem neziskové organizace a uveďte stávající teoretické přístupy k dané problematice.
2. Analyzujte postavení neziskových organizací ve vybraných historických etapách naší země.
3. Zhodnoťte provedenou analýzu a podložte ji konkrétními daty.
4. Shrňte řešenou problematiku.

Rozsah grafických prací: neuveden
Rozsah kvalifikační práce: 40 - 60 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

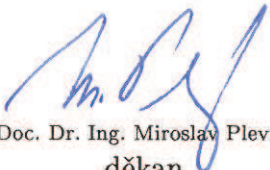
Seznam odborné literatury:

- **BOUKAL, Petr; VÁVROVÁ, Hana a kolektiv.** *Ekonomika a financování neziskových organizací. 1. Vyd. Praha: Oeconomika, 2007. 89s. ISBN 978-80-245-1293-8*
- **HYÁNEK, Vladimír.** *Neziskové organizace: teorie a mýty. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 132s. ISBN 978-80-210-5651-0*
- **NOVOTNÝ, Jiří a kolektiv.** *Ekonomika a řízení neziskových organizací. 1. Vyd. Praha: VŠE, 2004. 156s. ISBN 80-245-0792-7*
- **REKTOŘÍK, Jaroslav.** *Organizace neziskového sektoru. 3. Vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188s. ISBN 978-80-8692-954-5*
- **STEJSKAL, Jan; KUVÍKOVÁ, Helena; MAŤÁKOVÁ, Kateřina.** *Neziskové organizace-vybrané problémy ekonomiky. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 169s. ISBN 978-80-7357-973-9*

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavlína Hejduková, Ph.D.**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **21. října 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **24. dubna 2017**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Ing. Michaela Krechovská, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 21. října 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Neziskové organizace – historický vývoj na našem území“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne .....

.....
podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Pavlíně Hejdukové, Ph.D. za trpělivost, vstřícnost, odborné rady a cenné připomínky, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce. Dále děkuji rodině a všem, kteří mě podporovali při celém studiu.

Obsah

Úvod	6
1 Teoretické vymezení neziskových organizací	8
1.1 Vymezení neziskových organizací a nestátních neziskových organizací	8
1.2 Poslání, cíle a strategie neziskových organizací	10
1.3 Rozdělení národního hospodářství	12
2 Neziskové organizace v ČR	17
2.1 Právní formy neziskových organizací v ČR	17
2.2 Vymezení sektoru neziskových institucí v národních účtech	21
2.3 Vymezení neziskového sektoru dle Rady vlády pro NNO	21
2.4 Stručná historie neziskových aktivit ve svých začátcích až do přelomového roku 1989	22
3 Etapy vývoje neziskového sektoru od roku 1989	26
3.1 Etapa první – období roku 1990 – 1992	27
3.2 Etapa druhá – období roku 1993 – 1996	27
3.3 Etapa třetí – období roku 1997 – 2001	27
3.4 Etapa čtvrtá – období roku 2002 – dnes	28
4 Pozice nestátních neziskových organizací ČR v současnosti	30
4.1 Typy neziskových organizací v ČR	30
4.2 Statistiky počtu NNO	40
4.3 Rozdělení všech typů neziskových organizací v ČR podle jejich funkce	42
4.4 Členské složení občanských sdružení	43
5 Financování činností neziskových organizací	45
5.1 Principy financování neziskových organizací	45
5.2 Finanční zdroje neziskových organizací	47
5.3 Veřejné financování neziskových organizací v praxi ČR	49
Závěr	56

Úvod

Žijeme v sociální společnosti. Správná sociální společnost nikdy nenechá slabšího jedince na holičkách. Ve správné sociální společnosti žijí lidé se sociálními názory. Jak uvádí řada autorů, např. Hyánek (2011), v současné době je celosvětově velmi populárním a dynamicky se rozvíjícím se fenoménem „neziskový sektor“. Součástí moderní společnosti se staly neziskové subjekty a organizace. Ty slouží nejen k prosazování vlastních zájmů a hodnot, ale také vykonávají celou řadu celospolečensky potřebných veřejných služeb. Neziskový sektor tvoří důležitou součást politického a ekonomického života vyspělých zemí. Organizace, které jsou zahrnuty pod pojmem neziskový sektor, jsou také významným zaměstnavatelem, kde pracují nejen placení zaměstnanci, ale ve velké míře i dobrovolníci.

Cílem bakalářské práce je zpracovat stručnou historii dobrovolných neziskových organizací a spolků v českých zemích od raného období své existence přes dávnověk, středověk, období renesance, přes období přerušení a přehodnocení charitativních činností za vlády Habsburka Josefa II. Dále následuje období útlumu aristokracie a s tím i jejich charitativní činnosti a nastupuje vliv buržoazie se vznikem dělnických spolků. Rozvoj spolků prodělal svůj boom v době Národního obrození a v době vzniku samostatné republiky po roce 1918. Poněkud podrobněji je zpracováno období mezi světovými válkami ve 20. století. V období mezi 2. světovou válkou a průlomovým rokem 1989, kdy se v tehdejší Československé republice zásadně měnily politické a hospodářské podmínky ve společnosti, byla možnost růstu spolků znemožněna vlivem dvou po sobě jdoucích totalitních režimů. Největší pozornost byla věnována vývoji neziskových organizací v období mezi rokem 1989 a současností. Toto poslední období je z hlediska historie nejzajímavější, neboť je zde patrný největší a nejrychlejší rozvoj neziskových organizací a nárůst jejich počtu. Musíme si uvědomit, že v době fašistického útlaku a v době komunistické nesvobody byla spolková činnost utlumena a byla zbavena dobrovolnosti. Nárůst počtu neziskových organizací a jejich rozvoj v tomto posledním období je také předmětem krátké analýzy, která ukazuje, jak s vývojem a růstem ekonomiky roste nejen jejich počet, ale i rozsah jejich činností. Také je pro mě toto období nejsnáze uchopitelné, neboť mohu do své práce promítnout i své znalosti a zkušenosti z oboru neziskových organizací, které jsem nabyla v běžném životě.

Z práce je také patrné, jakou významnou roli ve společnosti hraje neziskový sektor, který významně doplňuje úlohu státu v sociálních, zdravotních, kulturních a dalších oblastech.

Celá práce je rozdělena do několika částí.

První část je stručným úvodem s nástinem, jakou problematikou se bude práce zabývat.

Druhá část se věnuje výkladu pojmů, vymezení pojmů, poslání, cíli a strategii neziskových organizací a základním typům teoretického rozdělení Národního hospodářství (podle principu financování, podle švédského ekonoma Pestoffa). Dále jsou zmíněny právní formy neziskových organizací v ČR, posouzení neziskového sektoru z různých hledisek, následuje vysvětlení základních typů neziskových organizací a určení jejich působení. Poslední úsek této druhé části tvoří stať, která se zabývá vymezením sektoru neziskových institucí v národních účtech a stať, která přibližuje práci Rady vlády pro nestátní neziskové organizace.

Třetí část přibližuje stručnou historii dobročinných činností v českých zemích až do období r. 1989. Jsou zde vyzdvihovány pojmy, které platí odpradáвна a mají velkou váhu ve společnosti i dnes: sounáležitost, starost o druhé, dobročinnost, humanismus, filantropie, národní sebevědomí.

Čtvrtá část bakalářské práce se věnuje analýze vývoje neziskových organizací po roce 1989 až do současnosti, uvádím postavení neziskových organizací v České republice po Sametové revoluci. Toto období je detailněji rozděleno do 4 etap. Každá z těchto etap je něčím specifická, je zde patrné, jaký měla politická situace vliv i na neziskový sektor.

Pátá kapitola se zabývá definováním a hodnocením současných neziskových organizací (jedná se o spolky, ústavy, obecně prospěšné společnosti, sociální družstva, nadace a nadační fondy, evidované právnické osoby). Jsou uvedeny různé typy těchto organizací, jejich názvy a zaměření. Ze sestavených tabulek je patrný obrovský rozsah činností, kterými se tyto společnosti zabývají. Druhá část páté kapitoly obsahuje statistiku počtu nestátních neziskových organizací a grafy nárůstu počtu těchto organizací po roce 1989 a to ve dvou etapách (v letech 1990 – 2013 a v letech 2014 – první pol. 2016). Statistiky jsou rozděleny do dvou částí z toho důvodu, že od r. 2014 vešel v platnost nový občanský zákoník a některé organizace jsou jinak právně posuzovány.

Šestá část práce je věnována financování činností neziskových organizací se závěrečným srovnáním každoročních příspěvků státu vzhledem k výši výdajů státu na rozpočtový rok.

1 Teoretické vymezení neziskových organizací

1.1 Vymezení neziskových organizací a nestátních neziskových organizací

V každé společnosti zastávají významné postavení **neziskové organizace**. Jsou ukazatelem rozvinutosti občanské společnosti, často ovlivňují veřejné mínění a v neposlední řadě přispívají ke společenským změnám. Jaké je jejich **hlavní poslání**? Jsou poskytovateli určitého spektra služeb, které nedokáže zajišťovat trh nebo stát prostřednictvím veřejného sektoru. Co si pod pojmem „spektrum služeb“ představíme? Jak definuje Stejskal (2013), jde hlavně o dobročinnost, nadace, sociální služby, pomoc ve zdravotnictví, činnost v kultuře, sportu a o další oblasti, které obohacují celou společnost. Neziskové organizace jsou vlastně skupinou ekonomických subjektů, které jsou financovány z různých zdrojů a mohou tím realizovat rozličné aktivity. V rámci jejich činnosti dochází ke generování lidského kapitálu, ke kultivaci jednotlivých lidí, přispívají k tvorbě HDP a mají nesporně pozitivní efekt pro společnost i pro ekonomiku. Ale i přes tato pozitiva nemají neziskové organizace své zcela jasné místo v právním řádu. Definici neziskové organizace nelze v ČR nalézt v žádném právním předpisu. (Stejskal, 2013). Pojetí neziskové organizace se liší podle potřeby tvůrce dělení či definice. Tímto rozdělením se zabývají i autoři Boukal, Vávrová, (2007) a mnoho dalších. Existuje tak široké spektrum definic a výčtů, které se různým způsobem překrývají. Tato bakalářská práce se zabývá jedním segmentem neziskových organizací a to neziskovými organizacemi nestátního typu. Tyto organizace mají dlouholeté zkušenosti se svojí činností, ale stále se potýkají s nedostatkem finančních prostředků a vysokou mírou neefektivnosti. Je to způsobeno jednak slabou profesionalizací a také nedostatečně vlídnou legislativou, jak tvrdí Stejskal (2013). Nejznámější definice podnikání jako **využívání příležitostí** bez ohledu na zdroje, které jsou v současnosti k dispozici (Stevenson, & Jarillo, 1990), lze aplikovat i na neziskový sektor. Neziskové organizace jsou vnímány jako příležitosti k tvorbě společenské hodnoty a k zajištění dostatečných finančních zdrojů pro dlouhodobou udržitelnost organizace, nemohou být vnímány jako příležitosti k dosažení zisku.

Novotný (2008) uvádí, že **postavení** NNO v současné společnosti **je nezastupitelné**. NNO se většinou chápou příležitosti v případě, kdy firmy často mají problémy, většinou proto, že zákazníci daných služeb nejsou schopni za tyto služby zaplatit cenu, která by

byla pro firmy zajímavá. NNO zároveň poskytují služby, které stát buď vůbec neumí či nechce poskytovat, nebo je poskytuje neefektivně, čímž vytváří nestátním neziskovým organizacím prostor. Dále neziskové organizace umožňují lidem věnovat se svým zájmům, usnadňují svobodný projev jednotlivců a skupin, kontrolují veřejné dění, zohledňují menšinové zájmy obyvatel, pomáhají integrovat znevýhodněné jedince a uspokojují řadu sociálních, kulturních, environmentálních a dalších potřeb. Vyplňují tedy prostor mezi trhem, státem a rodinou. Slouží k podchycení a využití nejrozmanitějších občanských aktivit, čímž přispívají k pozitivním změnám ve způsobu života lidí, ale také v celé společnosti. Ve svých dílech se touto problematikou zabývá Boukal, Vávrová (2007), Hyánek (2011) a mnoho dalších.

Podle Salamona a Anheiera (1998) je nestátní neziskový sektor specifikován jako soubor institucí, existující vně státních struktur a náležející veřejným zájmům. Oba autoři vyzdvihují **pět základních vlastností, podle nichž jsou NNO definované:**

1/ **Mají stálou institucionální a organizační strukturu.** Jsou institucionálně odděleny od státní správy, ani jí nejsou řízeny.

2/ **Základní struktura organizace je ve své podstatě soukromá.**

3/ **Je nepřipustné přerozdělovat zisk mezi vlastníky nebo vedení společnosti.** Organizace mohou svou činností vytvářet zisk, který ale musí být použit k cílům daným posláním organizace.

4/ Organizace jsou **schopny řídit samy sebe.** Nejsou ovládaný zvenčí, nejsou kontrolovány státem, jsou samosprávné a nezávislé.

5/ Organizace **využívají dobrovolnou činnost** při svých aktivitách. Ta může být vykonávána jak formou neplacené práce, tak formou darů nebo formou čestné účasti ve správních radách.

Podle Čepelky (2003) jsou nestátními neziskovými organizacemi:

- **Občanská sdružení** (od roku 2014 spolky nebo zapsané spolky), **nadace a nadační fondy, zařízení církve, obecně prospěšné společnosti.** Tyto organizace vyvíjejí činnost ve prospěch svých členů (zájmové činnosti) nebo ve prospěch celé společnosti.

- **Organizace veřejně prospěšné.** Jejich posláním jsou činnosti pro potřeby veřejnosti a společnosti (např. charitativní oblast, ekologie, ochrana památek, zdravotnictví, sociální služby či vzdělávání)

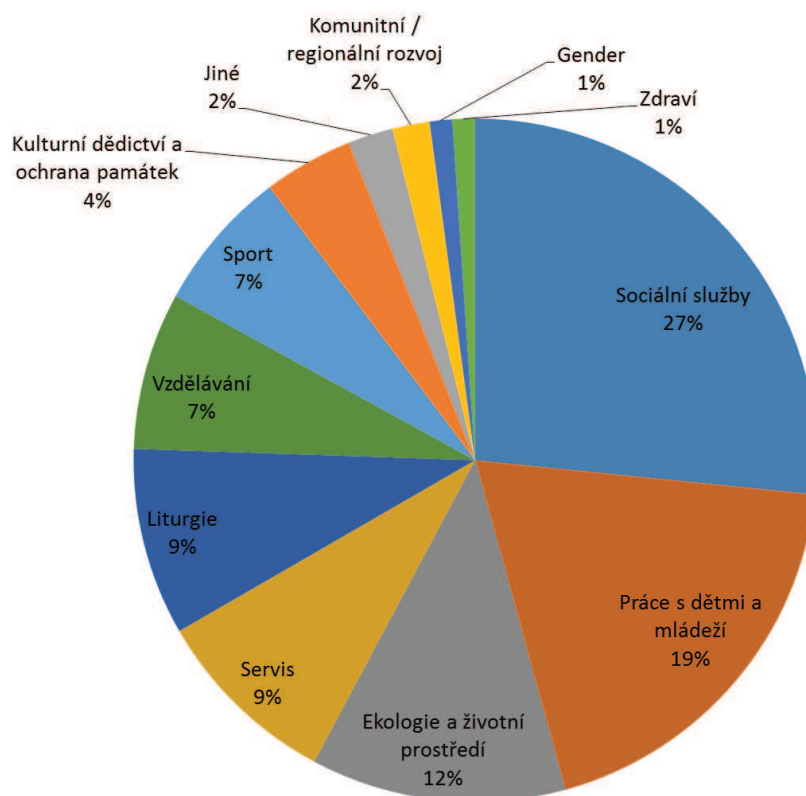
- **Organizace vzájemně prospěšné.** Posláním těchto je podporovat občany (i právnické osoby), které spojuje společný zájem (např. oblast kultury, sportu, profesních zájmů, ochrany zájmů skupin, regionálního rozvoje, atd. - Škarabelová, (2005)

Tento typ rozdělení zmiňuje i Novotný (2008) a další autoři.

1.2 Poslání, cíle a strategie neziskových organizací

Jak uvádějí Novotný, Lukeš a kolektiv autorů (2008) - pro registraci všech neziskových právních typů je podmínkou jasná a srozumitelná definice **poslání**. Tematikou poslání neziskových organizací se zabývají např. autoři Šedivý a Mendíková (2011). Na poslání by měl navazovat **strategický plán** (proč organizace existuje, kdo jsou její klienti, jaké mají potřeby a jak potřeby co nejlépe uspokojit s omezenými zdroji – podle Bárty - 1997) a stanovení **dlouhodobých cílů organizace**.

Obrázek č. 1: Graf rozdělení poslání neziskových organizací

Zdroj: vlastní zpracování dle Novotného (2008)

Neziskové organizace jsou také nuceny strategicky plánovat, to znamená jak zajistit dostatek finančních prostředků. Z výzkumů bylo zjištěno, že jen přibližně čtvrtina organizací plánuje na delší období, než je jeden rok (Lukeš, Lukešová a kol., 2005). Na

strategické plánování navazuje stanovení krátkodobých plánů z oblasti financí, fundraisingu (z angl. “shromazďování zdrojů“), interních procesů, programů a služeb, marketingu a PR a řízení lidských zdrojů.

Následující tabulka uvádí, jaké poslání neziskové organizace mají. Použité hodnoty jsou z náhodného průzkumu mezi vedoucími pracovníky neziskových organizací. (Lukeš, Lukešová a kol., 2005)

Tabulka č. 1: Rozdělení poslání neziskových organizací

Kategorie	Subkategorie	Četnost	Relativní četnost (%)
Sociální služby		75	26,5%
	Podpora zdravotně postižených a sociálně znevýhodněných spoluobčanů	34	12,1%
	Sociální služby (obecně)	15	5,3%
	Charita	9	3,2%
	Podpora rodiny	6	2,1%
	Pomoc drogově závislým	4	1,4%
	Podpora ve stáří	4	1,4%
	Jiné	3	1,1%
Práce s dětmi a mládeží		54	19,1%
	Rozvoj a výchova dětí a mládeže	29	10,2%
	Volnočasové aktivity, zájmová činnost	17	6,0%
	Pořádání akcí (tábory, soutěže atd.)	8	2,8%
Ekologie a životní prostředí		34	12,1%
	Ochrana přírody a ŽP, ekologie	23	8,2%
	Jiné (konkrétně)	11	3,9%
Servis		25	8,9%
	Informační servis, poradenská činnost	14	5,0%
	Jiné (např. hasiči)	7	2,5%
	Dobrovolnická centra	4	1,4%
Liturgie		25	8,9%
Vzdělávání		21	7,4%
	Výchova a vzdělávání (obecně)	15	5,3%
	Pořádání seminářů, kurzů apod.	6	2,1%
Sport		19	6,7%
Kulturní dědictví a ochrana památek		12	4,3%

	Kultura a historie	7	2,5%
	Památky	5	1,8%
Jiné		6	2,1%
Komunitní / regionální rozvoj		5	1,6%
Gender		3	1,1%
Zdraví		3	1,1%

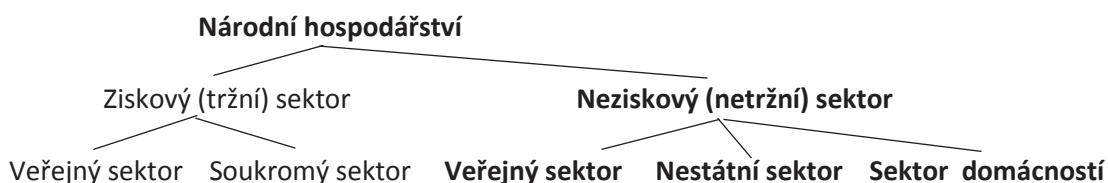
Zdroj: Novotný, Lukeš (2008)

1.3 Rozdělení národního hospodářství

1.3.1 Rozdělení podle principu financování

Pro základní pochopení, v jakém teritoriu NH se nachází neziskové organizace, slouží následující rozdělení národního hospodářství (podle principu financování). V tomto jednoduchém grafu je NH rozděleno na dvě hlavní skupiny sektorů: ziskový (tržní) a neziskový (netržní).

Obrázek č. 2: Členění národního hospodářství podle principu financování

Zdroj: Hyánek (2004), Rektořík (2001)

Do ziskového sektoru lze zařadit subjekty, jejichž činnost je založena na tvorbě zisku - vyrábějí produkty, poskytují služby, distribuci nebo prodej. V ziskovém sektoru NH platí systém nabídky a poptávky a subjekty z tohoto sektoru uskutečňují nákup a prodej statků za tržní cenu. Ziskový sektor se potom dělí na veřejný a soukromý.

Mezi neziskové sektory NH patří subjekty, jejichž cílem není tvorba zisku, ale poskytování služeb či produkce takových statků, které nejsou určeny k tržní výměně a jejichž financování pochází z čerpání fondů, dotací, transferů ze státního či jiného rozpočtu. Cílovou funkcí je přímé dosažení užitku, který má zpravidla podobu veřejné služby. Toto je základní ekonomické specifikum neziskové organizace. Na Obr. 2 vidíme, že se neziskový sektor dělí na veřejný, soukromý (nestátní) a sektor domácností.

V praxi dochází i ke kombinacím, všechny sektory se navzájem prolínají a ovlivňují, jelikož hranice mezi sektory jsou neurčité.

Mezi **neziskový veřejný sektor** náleží státní (vládní, veřejné) neziskové organizace, které se podílejí především na realizaci výkonu veřejné správy. Patří sem zejména příspěvkové organizace, organizační složky státu, kraje či obce.

Do oblasti **neziskového nestátního sektoru** jsou zahrnuty nestátní (nevládní, občanské, soukromé) neziskové organizace, které jsou vytvořeny na základě sdružování osob, jejichž hlavním cílem je organizovat se a navzájem spolupracovat v určité oblasti zájmu.

Sektor domácností zahrnuje jednotlivce nebo skupinu jednotlivců jako konečné spotřebitele a jako výrobce výrobků a nefinančních služeb výlučně pro vlastní konečné užití. Tento sektor má význam pro formování občanské společnosti, jejíž kvalita zpětně určuje kvalitu těchto organizací.

Touto tematikou se zabývá řada českých autorů, Boukal, Vávrová (2007), Stejskal, Kuvíková, Mařátková (2012), ale i světoví autoři Salamon, Anheier, nebo Pestoff.

1.3.2 Rozdělení podle Pestoffa

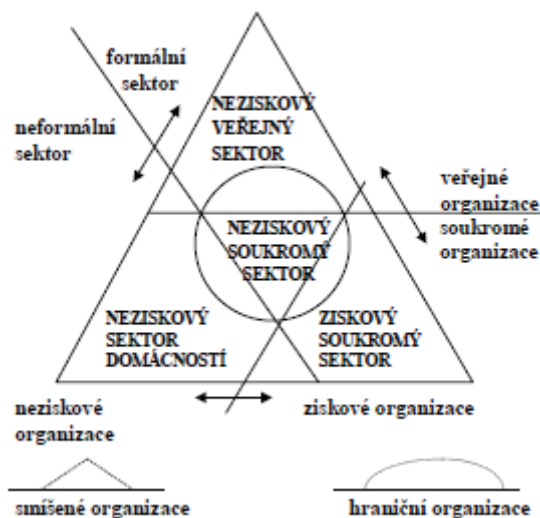
Sektorových vymezení se v teorii vyskytuje celá řada, podle různých autorů (Strachwitz, Schwarz, Strecková) lze dělit NH do tří nebo čtyř sektorů na základě jednoho nebo více kritérií (podrobnosti viz Škarabelová (2002), Rekořík (2001). Nejvíce propracované sektorové vymezení zformuloval švédský ekonom Viktor Pestoff (1995). Vytvořil model „trojúhelníkového blahobytu“ (Welfare triangle). Toto schéma dává dobrý přehled o různorodosti organizací neziskového sektoru. Rozděluje NH na 4 sektory, a to na základě tří kritérií:

- podle kritérií financování provozu a rozvoje na sektor ziskový a neziskový,
- podle kritéria vlastnictví na sektor soukromý a veřejný
- podle míry formalizace na sektor formální a neformální

Jeho čtyřsektorový trojúhelníkový model národního hospodářství obsahuje:

- ziskový soukromý sektor
- neziskový veřejný sektor
- neziskový soukromý sektor
- neziskový sektor domácností

Obrázek č. 3: Pestoffův welfare triangle

Zdroj: Pestoff (1995), Boukal (2007), Hyánek (2011) a další

Celý trojúhelník představující národní hospodářství je rozdělen třemi pomyslnými řezy. Ty dělí trojúhelník z následujících hledisek:

- **Ziskové/neziskové organizace.** Pro toto rozdělení je rozhodující účel založení organizace. Určuje se také podle právní úpravy a Zákona o dani z příjmu.
- **Veřejné/soukromé.** Organizace jsou rozděleny podle toho, kým jsou založeny, vlastněny a provozovány. V tomto případě je důležitá právní úprava, která je v řadě případů problematická.
- **Formální/neformální sektor.** Zde se rozlišuje, zda se jedná o právnickou osobu či nikoliv.

Zakreslením řezů vzniknou oblasti, které jsou určeny těmito třemi hledisky, např.:

-Neziskový veřejný sektor, který se nachází na vrcholu trojúhelníka a je veřejný, formální, neziskový (toto zařazení odpovídá státu a státem zřizovacím subjektům).

-Firmy můžeme definovat jako soukromé, formální a ziskové.

-Domácnosti jako soukromé, neziskové a neformální.

-Dále mohou existovat tzv. „Hybridní organizace“, kdy stát předá části odpovědnosti např. za poskytování určitých služeb neziskovým organizacím.

-Prostor pro nestátní neziskové organizace (NNO) se nacházejí v trojúhelníku uprostřed mezi firmami, státem a domácnostmi. NNO mohou také být někdy prostředníky (zprostředkovateli nebo obránci slabší strany) mezi těmito skupinami. Mohou existovat

např. NNO hájící práva spotřebitelů vůči firmám (s pomocí státu) nebo organizace, které sledují dostatečnou průhlednost veřejných zakázek mezi státem a firmami.

V těchto vzájemných vztazích může docházet k nerovnováze, nedostatku nebo jinému problému. A zde se právě nachází prostor pro vznik NNO, která může na nově vzniklou situaci reagovat. V době zakládání NNO je třeba si uvědomit, mezi kým NNO stojí a toto postavení je dobré zakotvit hned zpočátku do poslání a vize organizace. Znalost role a postavení NNO může být přínosná v kvalitnějším řešení poskytování služeb.

Podle trojúhelníku jsou tedy NNO

- Soukromé – nezakládá je stát, ale soukromé osoby nebo právnické osoby, jednotlivci nebo skupiny
- Neziskové – nejsou založeny za účelem tvorby zisku
- Formální – jejich podoba musí být upravena příslušnými zákony

S využitím Pestoffova uspořádání národního hospodářství je možné charakterizovat organizace (instituce, seskupení), které působí v jednotlivých sektorech národního hospodářství. Následující tabulka ukazuje základní rozdělení.

Tabulka č. 2: Charakteristika organizací, které se vyskytují v sektorech definovaných Pestoffem

Sektor	Charakteristika institucí	Příklad
Ziskový, soukromý, tržní (první sektor)	Ziskové, formální, soukromé (privátní)	Akciová společnost, s.r.o.
Neziskový, veřejný (druhý sektor)	Neziskové, formální, veřejné	Obec, kraj, příspěvkové organizace
Neziskový, soukromý (nevládní, třetí sektor)	Neziskové, formální, soukromé (privátní)	Občanské sdružení, nadace, církev
Neziskový, domácnosti	Neziskové, neformální, soukromé (privátní)	Domácnosti

Zdroj: Stejskal (2011), Rektořík (2010)

V současné době je neziskový sektor nedílnou součástí politického i ekonomického života každé vyspělé země. Zajímavým aspektem je relativní (poměrná) velikost (síla) jednotlivých aktérů. V naší zemi nebo v zemích severní Evropy je na základě historického vývoje role státu silná, na rozdíl např. od liberalizovaného modelu v USA. Pokud je role

státu menší, prostor zaplní firmy a domácnosti. Domácnosti ale v mnohých případech (ať už z finančního nebo organizačního hlediska) nestačí zabezpečovat některé služby samy. Zde právě vzniká prostor pro NNO – a to v případě, že stát některé služby nezabezpečuje a domácnosti nejsou schopny nebo ochotny si tyto služby koupit od firem.

Pro důvody vzniku NNO existuje řada teoretických poznatků a vysvětlení. Jednou z nich je ekonomická teorie, která vysvětluje vznik NNO jako reakci na tzv. „tržní selhání“. Stát na dopady selhání např. v oblasti životního prostředí nebo v sociální oblasti časem zareaguje, mezitím ale mohou NNO efektivně a rychle pomáhat stovkám lidí.

2 Neziskové organizace v ČR

2.1 Právní formy neziskových organizací v ČR

Následující tabulka zobrazuje právní formy nevládních neziskových organizací v ČR, včetně právního předpisu, který tuto právní formu upravuje a také ústavní organizace, kde jsou neziskové organizace povinně registrovány. Jak zmiňuje Boukal (2007), vymezení neziskového sektoru je velice široké, neboť kromě do neziskového sektoru jsou zahrnuty nejen nevládní neziskové organizace, ale i organizace příspěvkové, rozpočtové, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva, nepodnikatelské společnosti a právnické osoby, které jsou zřízeny samostatnými zákony (ČSAV, ČT...).

Neziskové organizace charakterizuje v legislativě ČR zákon č.586/1992 Sb. O daních z příjmů. V § 18 tohoto zákona se uvádí, že se jedná o:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud mají tato sdružení právní subjektivitu,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace, nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- veřejné výzkumné instituce,
- školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu,
- obce a vyšší územní samosprávné celky,
- organizační složky státu a územních samostatných celků,
- příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon (Česká televize, Český rozhlas, profesní komory, ČNB aj.)

U těchto poplatníků nejsou předmětem daně příjmy.

Tabulka č. 3: Právní formy NNO

Druh neziskové organizace	Právní předpis	Povinnost registrace
Zájmové sdružení právnických osob s právní subjektivitou	40/1965 Sb., občanský zákoník, v NOZ §174 a násl. 3051.	Ministerstvo vnitra
Občanská sdružení (od 1. 1. 2014 spolky nebo zapsané spolky) včetně odborových organizací	83/1990 Sb., o sdružování občanů byl zrušen, od 1. 1. 2014 platí nový občanský zákoník §214.	Ministerstvo vnitra
Politické strany a politická hnutí	424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích	Ministerstvo vnitra
Registrované církve a náboženské společnosti	3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). Zůstává vše při starém.	Ministerstvo kultury
Nadace a nadační fondy (od 1. 1. 2014 se staly podmnožinou tzv. fundací, což jsou sdružení majetku ke konkrétně vymezenému účelu).	227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech byl zrušen, od 1. 1. 2014 platí nový občanský zákoník.	Krajský rejstříkový soud
Obecně prospěšné společnosti (od 1. 1. 2014 je nahradila nová úprava ústavů)	248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech byl zrušen, od 1. 1. 2014 platí nový občanský zákoník.	Krajský rejstříkový soud
Veřejné vysoké školy	111/1998 Sb., o vysokých školách se mění 2. 5. 2016 zákonem č.137/2016 Sb.	Ministerstvo školství
Organizační složky státu	219/2000 Sb., o majetku České republiky - mění se 19. 1. 2016. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech	Zřizovatel – organizační složka státu
Organizační složky	250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů	Kraje, obce
Příspěvkové organizace	219/2000 Sb., o majetku České republiky, o rozpočtových pravidlech mění se 19. 1. 2016. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů 250/2000 Sb.,	Zřizovatel – organizační složka Státu Kraje, obce
Vyšší územně samosprávné celky	347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků 129/2000 Sb., o krajích	Ministerstvo vnitra
Státní fondy:	388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí ČR	Krajský rejstříkový soud

2 Neziskové organizace v ČR

<p>Státní fond životního prostředí</p> <p>Státní fond kultury</p> <p>Státní fond na podporu kinematografie</p> <p>Státní zemědělský a intervenční fond</p> <p>Fond národního majetku</p> <p>Pozemkový fond</p> <p>Fond dětí a mládeže v likvidaci</p> <p>Státní fond dopravní infrastruktury</p> <p>Státní fond rozvoje bydlení</p>	<p>239/1992 Sb., o Státním fondu kultury</p> <p>241/1992 Sb., o Státním fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie</p> <p>256/2000 Sb., o Státním zemědělském a intervenčním fondu</p> <p>171/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR ve věcech převodů majetku na jiné osoby a o FNM</p> <p>569/1991 Sb., o pozemkovém fondu ČR</p> <p>364/2000 Sb., o zrušení Fondu dětí a mládeže</p> <p>104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury</p> <p>211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení</p>	
<p>Subjekty, o nichž stanoví zvláštní zákon</p> <p>Obce</p> <p>Komora daňových poradců</p> <p>Česká lékařská komora</p> <p>Česká stomatologická komora</p> <p>Česká lékárnická komora</p> <p>Komora auditorů</p> <p>Česká advokátní komora</p> <p>Česká komora architektů</p> <p>Česká komora autorizovaných inženýrů techniků činných ve výstavbě</p> <p>Notářské komory a notářská komora ČR</p>	<p>128/2000 Sb., o obcích</p> <p>523/1992 Sb., o daňovém poradenství KDP ČR</p> <p>220/1992 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře</p> <p>254/2000 Sb., o auditorech</p> <p>85/1996 Sb., o advokacii</p> <p>360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných inženýrů techniků činných ve výstavbě</p> <p>258/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti</p>	<p>Ministerstvo vnitra</p> <p>Nezapisuje se</p>
Česká televize a rozhlas	231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání	Licence – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání
Česká televize	483/1991 Sb., o České televizi	Nezapisuje se
Český rozhlas	484/1991 Sb., o Českém rozhlasu	Nezapisuje se
Společenství vlastníků bytových jednotek	72/1994 Sb., Úprava některých spoluvlastnických vztahů k budovám a některých vlastnických vztahů k bytům a doplnění některých zákonů (zákon o vlastnictví bytů)	Krajský rejstříkový soud
Honební společenstvo	449/2001 Sb., o myslivosti	Ministerstvo životního prostředí

Zdroj: Boukal (2007), elektronický zdroj www.neziskovky.cz (2016)

V následujícím odstavci tato práce zmiňuje právní formy nestátních neziskových organizací, které jsou uvedeny v předešlé tabulce č. 3. Práce se zabývá pouze právními předpisy neziskových organizací nestátního typu, jejich současným stavem a stavem před r. 2014. V tomto roce byl uveden v platnost nový občanský zákoník, kde je popsáno srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.

Publikace o nových občanskoprávních úpravách Nového občanského zákoníku Alexandra Bělohlávka a kolektivu (2012) uvádí: Zájmová sdružení právnických osob specifikoval Občanský zákoník do r. 2014 (Hlava II, § 20f-21). Tyto sdružení se vymezovaly následovně: „K ochraně svých zájmů nebo k dosažení jiného účelu mohou právnické osoby vytvářet zájmová sdružení právnických osob (dále jen sdružení).“ nový občanský zákoník navazuje §174 a následně §3051. Shrnutí rozdílu: „Není ekvivalent: NOZ neobsahuje formu zájmového sdružení právnických osob. Ve smyslu předchozích ustanovení, konkrétně §3051 NOZ se tyto subjekty vzniklé podle dosavadní úpravy budou i nadále řídit dosavadními předpisy. Zájmová sdružení PO má právo změnit svoji právní formu na spolek podle NOZ, přičemž se zde analogicky uplatní ustanovení NOZ o přeměně právní formy právnických osob“.

Jak uvádí Bělohlávek a kolektiv (2012), spolky nebo zapsané spolky od 1. 1. 2014 byla dříve občanská sdružení včetně odborových organizací. Dříve platil právní předpis 83/1990 Sb., NOZ navazuje §214. Shrnutí rozdílu: „Nová úprava: termín občanské sdružení je nahrazen pojmem spolek“. NOZ jej vymezuje jako model právnických osob korporátního typu. Základními znaky spolku zůstávají v souladu se zásadou spolkové autonomie. Spolek podle NOZ mohou založit tři osoby (tzn., že status FO již není předpokladem)“.

Pro registrované církve a náboženské společnosti zůstává vše při starém. Boukal (2007) uvádí, že platí Zákon o církvích a náboženských společnostech č.3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a změně některých zákonů.

Fundace, nadace a nadační fondy: V NOZ obsahují §303 až § 401. Nová úprava zahrnuje: „Zaveden termín fundace, což je sdružení majetku ke konkrétně vymezenému účelu. V NOZ původní znění navazuje na celou řadu paragrafů a úprav“. Definiuje Bělohlávek, (2012).

Jak uvádí Bělohlávek (2012) ústavy nahradily původní obecně prospěšné společnosti. V NOZ platí § 402 - § 418. Nová úprava zahrnuje: „Zaveden institut ústavu, představující vedle korporací (PO tvořených členskou základnou, § 210 a násl.) a fundací (účelových sdružení majetku) třetí ze základních typů PO podle NOZ“.

2.2 Vymezení sektoru neziskových institucí v národních účtech

Český statistický úřad vydává Klasifikaci služeb neziskových institucí sloužící domácnostem podle účelu – CZ-COPNI (národní verze mezinárodní klasifikace COPNI - Classification of the Purposes of Non-Profit Institutions Serving Households), která je určena pro potřeby statistického zjišťování a mezinárodního porovnávání statistických dat.

Dle Boukala, Vávrové (2007) se v národních účtech neziskové instituce (NI) seskupují do institucionálních sektorů především podle typu jejich ekonomického chování. Klasifikace CZ-COPNI třídí služby (výdaje) jednotlivých neziskových institucí sloužících domácnostem podle účelu:

- 01 bydlení
- 02 zdraví
- 03 rekreace a kultura
- 04 vzdělávání
- 05 sociální péče
- 06 náboženství
- 07 politické strany, odborové a profesní organizace
- 08 ochrana životního prostředí
- 09 služby jinde neuvedené

2.3 Vymezení neziskového sektoru dle Rady vlády pro NNO

Rada vlády pro NNO je stálým poradním orgánem vlády ČR v oblasti nestátních neziskových organizací. Byla zřízena usnesením vlády 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace a poté byla 30. března 1998 usnesením vlády č. 223 transformována na Radu vlády pro NNO (dále jen Rada).

Jak uvádí Boukal, Vávrová (2007), Rada posuzuje koncepční a realizační podklady NNO pro rozhodnutí vlády, sleduje a vyjadřuje se k právním předpisům ohledně neziskových

organizací, spolupracuje s ministerstvy, sleduje postavení NNO v rámci Evropské unie a projednává finanční zdroje EU v rámci NNO. Také projednává a doporučuje Úřadu vlády ČR zaměření dotačního programu, který je financován z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, předkládá výroční zprávu.

Vymezení organizací neziskového sektoru, které používá RNNO není odvozeno od ekonomické podstaty neziskového sektoru, ale od institucionální formy neziskových organizací vymezených danou legislativou.

2.4 Stručná historie neziskových aktivit ve svých začátcích až do přelomového roku 1989

Lidé měli odpradáвна potřebu se družít, žít ve skupinách. To plnilo vždy zásadní důvody. Jednak to byla potřeba obrany před jinými skupinami lidí, jednak lidé ve skupinách si lépe obstarali potravu. V neposlední řadě člověk pociťoval potřebu sounáležitosti s druhými lidmi, společně vytvářet životní podmínky, rozdělovat si činnosti, starat se o druhé. Ve svých počátcích se tyto činnosti vykonávaly spontánně, chaoticky, neuspořádaně. S postupem doby, s vyšší vzdělaností, vyšším počtem obyvatel, větším počtem dobročinných organizací, větší migrací lidí docházelo k potřebě nějakého smysluplného posuzování, rozdělení, kategorizace. Tyto spolky se začaly členit na organizace, které měly za úkol vydělávat peníze a na organizace, které „chtěly činit dobro“ nezávisle na tom, zda zbohatly.

Velkým přínosem v oblasti dobročinnosti a humanismu byli a stále jsou bohatí jedinci, kteří věnovali a věnují dobrovolně prostředky pro podporu obecně prospěšného účelu. Pro toto činění se vžilo označení filantropie.

Dle elektronických zdrojů www.maentiva.com (2016) pojem „filantropie“ pochází z řeckého *filein* – milovat a *antropós* – člověk, láska ke člověku, nebo lidumilnost. Jeho smyslem je dobročinnost, dávání zboží, peněz, času nebo své snahy pro podporu obecně prospěšné činnosti s jasnými cíli. Zpravidla jde o činnost v delším časovém horizontu a většinou o činnost opakující se. Člověk, který podporuje dobro nebo zlepšení kvality života jiných lidí se nazývá filantrop. Mezi nejznámější světové filantropy patřila např. Matka Tereza (zakladatelka řeholního řádu Misionářky milosrdenství), Alfred Nobel (zakladatel a donátor Nobelova ceny), Andrew Carnegie (daroval peníze na výstavbu více než 2500 knihoven na celém světě) a mnoho dalších. Ze současných světových filantropů

mohu jmenovat např. Billa Gatese (spoluzakladatele fondu Billa a Melindy Gatesových), Lékaři bez hranic (francouzská organizace pro pomoc v krizových oblastech) a další dobrovolníci na celém světě.

Z českých dárců z minulých dob jsou nejznámější např. Josef Hlávka (založil Hlávkovu nadaci), Rudolf Jedlička (lékař, který založil Jedličkův ústav pro postižené děti), Josef Jan Frič (vybudoval hvězdárnu v Ondřejově) a mnoho dalších. Ze současných českých filantropů uveďme např. Zdeňka Svěráka, (který podpořil vznik nadace Paraple).

Filantropie má odpradávná své kořeny v křesťanské filosofii. První počátky lze doložit již ve třetím století n. l., kdy se začalo šířit křesťanství. Součástí této filosofie byla i charitativní činnost, která vycházela z křesťanského učení o lásce k bližnímu, činnost se zaměřovala zejména na péči o chudé, sirotky, staré lidi a zdravotně postižené. Novotný a kolektiv (2004) uvádí, že v českých zemích začaly ve svých počátcích ve 13. století vznikat nadace, které podporovala zejména církve, neboť ta byla v tehdejší době centrem vzdělanosti a měla svůj pevný neměnný řád.

Sociální péče byla poskytována v hospitálech, sirotčincích a nalezincích. Je známa osobnost svaté Anežky České (asi 1211-1282), kterou dnes Sdružení Česká katolická charita považuje za svoji patronku. Jako další příklady osobností charity lze uvést sv. Ludmilu (asi 866-921) a sv. Zdislavu (asi 1220-1252). V oblasti vzdělávací vynikal v té době řád jezuitů.

V době husitských válek, které v českých zemích probíhaly v první polovině 15. století, došlo k výraznému oslabení postavení katolické církve na poli filantropie. Dle Novotného a kolektivu (2004) je známo, že v této době vznikaly nové městské stavy a dobročinným aktivitám se začaly významně věnovat řemeslnické cechy. První sdružovací privilegia udělil již král Přemysl Otakar II. cechu pražských řezníků ve 13. století). Cechovní korporativní sdružování mělo významnou pozici i v pozdějším Rakousku-Uhersku, jehož byly české země součástí, a udrželo se až do r. 1859.

K výraznému zvýšení vlivu katolické církve došlo po Bitvě na Bílé Hoře v r. 1620 za podpory Habsburků formou tzv. „rekatolizace“. Tato doba vlivu církvi však trvala pouze do období osvícenství, kdy začal stát pod vlivem myšlenek renesance a humanismu postupně upevňovat nad církvi svoji moc a začal ji ze sociální péče a vzdělávání vytlačovat. Hlavně za vlády Habsburka Josefa II. počátkem 18. století byla sociální péče centralizována v rukou státu. Bylo zrušeno mnoho klášterů, jejich majetek byl

zkonfiskován a použit k založení světských charit a nadací sloužících humanitárním účelům. Nad nadacemi byl již v tehdejší době stanoven státní dohled zemské vlády. S rozvojem ekonomiky byly v nadcházející době zakládány nadace nejen k charitativním účelům, ale i na podporu vědy, výzkumu a vzdělání.

V době Národního obrození v první polovině 19. století docházelo také k rozvoji spolkové činnosti. Vlastenecké cítění s sebou přineslo nutnost sblížení, sdílení společných myšlenek, a možnost politické emancipace. Vznikaly nadace, společnosti a spolky, které podporovaly rozvoj národní kultury, umění, vědy a vzdělávání. Spolek měl tehdy jakousi formu měšťanského sebevědomí. Čelní představitelé spolků byli novou národní elitou. Tyto aktivity probíhaly odděleně po dvou národních liniích – české a německé. Největším výrazem české kultury a národního českého sebevědomí se stalo vytvoření akciové společnosti pro sponzoring ND a následné vystavění Národního divadla. Ve výboru pro stavbu ND byla nejvíce zastoupena šlechta, ale nezanedbatelná byla početná skupina obchodníků a měšťanů. Významnou společenskou organizací se v polovině 19. století stala Jednota pro povzbuzení průmyslu nebo spolek Umělecké beseda pro sdružení výtvarníků, literátů, hudebních skladatelů nebo architektů.

Svůj „zlatý věk“ prožíval neziskový sektor v době první Československé republiky po jejím založení v r. 1918. Spolky se rozvíjely zejména na národnostním principu. Vznikaly spolky české, německé, židovské, rusínské a jiné. Do této doby se datují např. spolky Devětsil nebo Tvrdošíjn, jejichž členové prezentovali uměleckou avantgardu.

Tento vzrůstající trend vývoje v neziskovém sektoru přerušila německá okupace a II. světová válka v období od r. 1938 – 1945. Většina spolků byla zrušena, zbylé byly reorganizovány a podléhaly centralizované kontrole státní moci.

Po II. světové válce se obnovilo přes 10 000 spolků, ale po komunistickém puči v r. 1948 se dostaly pod silný vliv totalitního politického systému. Stát tehdy omezil sdružování občanů pouze na centrálně řízené masové organizace a veškerý spolkový a politický život byl pod tzv. „Národní frontou“, která byla řízena komunistickou stranou. Majetek původních spolků a církevních organizací byl zabaven a poskytování služeb v oblasti školství, zdraví a sociálních služeb byly zcela nahrazeny státem, který si vytvořil vlastní, tzv. „státní neziskový sektor“, který se skládal z rozpočtových a příspěvkových organizací (ROPO). Zapojení občanů do masových organizací bylo často pouze formální, vynucené (Socialistický svaz mládeže, akce dobrovolných brigád v tzv. „Akci Z“, Svaz

československo-sovětského přátelství, Československý svaz žen), ale byly i spolky, které byly potřebné a oblíbené (Svaz pro spolupráci s armádou Svazarm, Československý Červený kříž a jiné).

V počátku 60. let 20. století nastalo politické uvolňování, které však skončilo obdobím tzv. „Pražského jara“ v r. 1968. V tomto období byla obnovena činnost některých spolků (např. Junák a Sokol), byly pořádány dobrovolné sbírkové akce (např. Konto SOS), vznikaly nové politické organizace (např. KAN-Klub angažovaných nestraníků, Klub 231- sdružující politické vězně a další). Toto krátké období aktivní občanské iniciativy bylo násilně přerušeno vpádem vojsk Varšavské smlouvy o následným dvacetiletým obdobím tzv. „normalizace“ (obnovení cenzury, zákaz mnoha zájmových a politických sdružení, čistky, propouštění z práce). Tehdy vznikly zakázané občanské iniciativy (např. hnutí Charty 77, Několik slov a další), které však byly režimem tvrdě stíhány.

Situace se začala měnit až koncem 90. let, společenské změny vyvrcholily revolucí v r. 1989. Výše uvedené údaje byly převzaty z internetových zdrojů www.tretipatro.cz (2016).

3 Etapy vývoje neziskového sektoru od roku 1989

Neziskový sektor po roce 1989 navazuje na dlouhou tradici spolků a nadací, které vznikaly v době První republiky s bouřlivou dobou plnou vlasteneckých nálad po založení samostatného státu po První světové válce. Toto nadšení na dlouhou dobu přerušila Druhá světová válka a s tím spojený fašistický totalitní režim, na který v roce 1948 navázal jiný totalitní režim-komunistický. V obou případech byla svobodná iniciativa občanů nežádoucí.

Po Sametové revoluci r. 1989 došlo v tehdejším Československu k politickým změnám, které vedly k pádu komunistického režimu a přeměně politického zřízení na pluralitní demokracii. Politické rozhodování se stalo výsledkem dohody všech zúčastněných politických stran a uskupení, což je základním znakem a podmínkou demokracie. Naštěstí nebylo v této době použito násilí (vyjma událostí ze 17. listopadu) a výsledkem byla hluboká, revoluční a celospolečenská změna. V této souvislosti bych chtěla citovat stať z projevu bývalého prezidenta pana Václava Havla u příležitosti 20. výročí sametové revoluce, který přednesl v sobotu 14. listopadu 2009 v České televizi: “Základem demokracie je občanská společnost. Jsou to nejrůznější typy sebestrukturalizace společnosti zdola. Tedy tvorba a práce institucí do jisté míry samostatných, nezávislých plně na státu, jde o život spolkový, život akademický, neziskové organizace, církve, odbory, ale v určitém smyslu i o samosprávu komunální i krajskou. Člověk je tvor společenský a občanská společnost mu umožňuje svobodně se sdružovat s jinými, a tudíž tvořivěji či autentičtěji žít. Zároveň významně přispívá ke stabilitě státu. Občanská společnost se po desetiletích potlačování či neexistence rodí těžko a dlouze. Za dvacet let bude daleko rozvinutější než dnes. Stát se jí nebude bát, ale bude na ni naopak hrdý. A bude jí vycházet vstříc. Například tím, že určité procento daní budou moci občané i organizace posílat rovnou neziskovým subjektům, které si sami vyberou, tedy bez nákladného a centralistického prostřednictví státního rozpočtu.”

Rok 1989 tedy měl na iniciativy občanů zásadní vliv. Celý sektor oblasti NO prošel celou řadou změn, a následující období až do současnosti můžeme rozdělit do několika etap, jak informují internetové zdroje: www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor

3.1 Etapa první – období roku 1990 – 1992

V této době euforie z nově nabytých práv a svobod začaly vznikat stovky NO a již v roce 1990 bylo registrováno 2 500 občanských sdružení. Legislativa v této době vznikala postupně, smyslem prvních úprav bylo co nejrychleji umožnit realizaci práva občanů na sdružování. Byl schválen zákon o sdružování a právních úpravách nadací a současně byl založen Nadační investiční fond (NIF založený v roce 1991). Vláda pro tento fond vyčlenila 1% akcií z 2. vlny kupónové privatizace.

Vznikla Rada pro nadace jako poradní orgán vlády pro otázky NNO. Stát v této době zastával liberální politiku, která je postavena na myšlence, že svoboda je prioritní politická hodnota. Toto krédo v té době nastartovalo řadu veřejně prospěšných činností, které byly hlavně ve svých počátcích významně podporovány také zahraničními dárci s cílem rozvinout tuto oblast demokratické společnosti u nás.

3.2 Etapa druhá – období roku 1993 – 1996

Na začátku roku 1993 vznikl samostatný stát Česká republika, který se stavěl k neziskovému sektoru zpočátku velmi rezervovaně. Byla nedostatečná vůle rozdělit Nadační investiční fond, byly činěny průtahy nad novým zákonem o nadacích. V té době se názorově střetly dvě tehdejší vůdčí politické osobnosti, Václav Havel a Václav Klaus, o podstatě tehdejší občanské společnosti. Státní politika v této oblasti zaostala nad samovolným vývojem neziskového sektoru. Ale přesto stát poskytl na podporu těchto činností 2 až 3 mld. Kč ročně.

3.3 Etapa třetí – období roku 1997 – 2001

Velkým úspěchem bylo vytvoření nového zákona o nadacích č. 227/1997 Sb., který určil nové zásady státu k neziskovému sektoru a vztah státu a NO se stal intenzivnější a přesnější. Byla obnovena činnost Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) a došlo k rozdělení prvních finančních prostředků z Nadačního investičního fondu (dále NIF). Rozdělení prostředků mělo své dvě hlavní zásady. První z nich byla, že příspěvky z NIF dostanou nadace, které uspějí ve výběrovém řízení a které se osvědčily poskytováním grantů v minulosti. Druhou zásadou bylo, že příspěvek z NIF je určen do nadačního jmění a nadace budou využívat na granty pouze každoroční výnosy.

V roce 1998 vláda vypsalala výběrové řízení na rozdělení příspěvků z NIF v I. etapě, kterého se mohly zúčastnit pouze nadace splňující následující kritéria:

- Doložit svou nejméně dvouletou existenci
- Doložit použití nejméně 500.000,-Kč na obecně prospěšnou činnost v každém roce v období 1996 – 1997
- Předložit výkazy příjmů a výdajů potvrzený auditorskou zprávou, grantová pravidla, statut nadace a výpis z nadačního registru
- Celostátně působící nadace rozdělující granty se musely přihlásit do jedné z 6 oblastí rozdělování grantů: sociální a humanitární, zdravotní, kulturní, ochrana lidských práv, ochrana životního prostředí, vzdělávání
- Nadace, které nepůsobí celostátně a nerozdělují granty, ale které rovněž plní důležité společenské potřeby, se mohly přihlásit do sedmé oblasti.

V rámci I. etapy vláda na základě výběrového řízení rozdělila z NIF 500 mil. Kč 38 nadacím. Dále byla Nadačnímu fondu obětí holokaustu jednorázově poskytnuta finanční částka 300 mil. Kč.

II. etapa rozdělování příspěvků proběhla v r. 2001. Nadace, které se zúčastnily výběrového řízení, musely splnit následující kritéria:

- Doložit svou nejméně tříletou existenci
- Doložit rozdělení grantů nejméně třem objektům ve výši 100.000,-Kč celkem za období 1998 – 1999
- Předložit zprávu auditora, statut, výroční zprávu, roční uzávěrku, výpis z nadačního registru, grantová pravidla, údaje o distribuci grantů podle oborů a okresů a dobrozdání tří osob obeznámených s činností nadace
- Nadace se musela přihlásit do jedné z 11 oblastí, ve které hodlala rozdělovat granty: sociální a humanitární, zdravotní, kulturní, ochrana lidských práv, ochrana životního prostředí, vzdělávání, rozvoj regionálního a komunitního života, děti-mládež-rodina, ochrana nemovitých kulturních památek, rozvoj neziskového sektoru a jiné.

V rámci II. etapy bylo rozděleno z NIF celkem 849,3 mil. Kč.

3.4 Etapa čtvrtá – období roku 2002 – dnes

Toto období se vyznačuje dvěma velkými změnami.

- Došlo k reformě veřejné správy, byly vytvořeny vyšší územní samosprávné celky – kraje (celkem 14), které získaly samosprávné kompetence a začaly významným způsobem ovlivňovat situaci NNO v regionech.
- Česká republika svým vstupem do EU získala možnost navazovat partnerství a využívat fondy EU v rámci aktivit NO. Členstvím v EU lze do budoucna posílit význam a vliv nestátních neziskových subjektů a lépe pomoci potřebným.

Dle internetového zdroje www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor

4 Pozice nestátních neziskových organizací ČR v současnosti

Internetový zdroj www.neziskovky.cz (2016) uvádí, že neziskové organizace určují mezi jinými také stupeň rozvinutosti občanské společnosti. Prezentují se jako nestátní organizace, nejsou soukromé a nejsou komerční. Nevytvářejí zisk za účelem přerozdělování mezi vlastníky, nýbrž vytvořený zisk musí zase vložit zpět pro rozvoj společnosti o pro jeho cíle.

V České republice se můžeme setkat s různými formami NNO. Od ledna r. 2014 vstoupila v platnost velká rekodifikace soukromého práva, byl mimo jiné vydán nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, který nahradil původní Obchodní zákoník a kde můžeme nalézt i změny dotýkající se neziskových organizací.

4.1 Typy neziskových organizací v ČR

Aktuálně (podle typologie a pro vztah státní politiky s NNO v letech 2015 – 2020) existují v ČR tyto typy neziskových organizací:

4.1.1 Spolky (dříve občanská sdružení)

Spolky jsou nejrozšířenější forma NNO. Původně to byla občanská sdružení, která od 1. 1. 2014 přestala existovat (byl zrušen zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů) a nový občanský zákoník zavádí i právní formu „zapsaný spolek“ (zkratka „z.s.“). Dosavadní občanská sdružení mají 3 roky na to, aby uvedla svou činnost a tím pádem i základní dokumenty do souladu s novou právní úpravou. Také mají další možnost přeměnit se na ústav nebo sociální družstvo.

Spolek je dobrovolné sdružení nejméně 3 osob. Účelem spolku mohou být aktivity zaměřené jen na členy spolku (sportovní kluby, myslivecká sdružení, apod.), nebo veřejně prospěšné služby veřejnosti (sociální, vzdělávací, informační apod.). Spolky mohou podnikat, ale podnikání nesmí být jeho hlavní činností a případný zisk musí být použit zpět na podporu dosažení vlastních cílů spolku. Členy spolku mohou být fyzické i právnické osoby. Název musí obsahovat slovo „spolek“ nebo „zapsaný spolek“ případně zkratku „z.s.“. Zapisuje se do spolkového rejstříku, který je veden rejstříkovým soudem.

Dle Merlíčkové (2013) se uvádí, že mezi původně občanská sdružení patří:

Odborové organizace, zahrádkáři, tělovýchovné jednoty, rybářské spolky, chovatelé, včelaři, Český svaz žen, Český červený kříž, myslivecká sdružení a Český myslivecký svaz, obce (Obec architektů, Obec moravskoslezských spisovatelů), Asociace muzeí a galerií, Rada státních galerií.

Tabulka č. 4: Ukázky některých současných spolků

Typ spolku	Název spolku	Zaměření spolku
Sportovní a tělovýchovné spolky	Český olympijský výbor - Praha	Zastupuje ČR v mezinárodním olympijském hnutí a zabezpečení reprezentace na olympijských hrách a akcích.
	Tělovýchovná jednota Plzeň Košutka, občanské sdružení	Provoz sportovního klubu zaměřeného na házenou, fotbal, nohejbal, volejbal či šachy.
	Česká asociace hokejistů, o.s.-Praha	Chrání zájmy a práva členů, které sdružuje profesionální hokejisty a ČR.
	Český svaz ledního hokeje - Praha	Provozuje hokejový klub. Organizuje, řídí a propaguje lední hokej za účelem jeho soustavného rozvoje a přípravy reprezentace. Pořádání ligy mistrů, juniorů, dorostu a krajské soutěže.
	Česká unie sportu - Praha	Instituce organizačně, administrativně a ekonomicky podporuje činnost sdružených spolků, prosazuje a chrání jejich společné zájmy a práva.
	Tělocvičná jednota Sokol Přeštice	Zajištění sportovních činností a akcí pro cvičence všech věkových kategorií.
	Plzeňský krajský svaz cyklistiky	Pořádání cyklistických závodů.
	Tělocvičná jednota Sokol Plzeň - Skvrňany	Zajištění sportovní činnosti a akce pro cvičence všech věkových kategorií. Vedení oddílu volejbalu, nohejbalu, karate a všestrannosti.
	Orel jednota Moravský Krumlov	Cílem křesťanské organizace je výchova mladých lidí a dětí zejména prostřednictvím sportovních aktivit.
	Oblast Klubu českých turistů Plzeňského kraje, o.s.	Pořádání turistických akcí pro veřejnost. Zajištění

Turistické sdružení a spolky		značení pěších, cyklistických a lyžařských tras v Plzeňském kraji.
	První plzeňský klub českých turistů	Zaměřuje se na turistickou činnost.
Sběratelské sdružení a spolky	Kluby filatelistů, sběratelů pohlednic, sběratelů různých předmětů a potřeb	Pořádání burz, výstav, prodejních akcí
Dětská a studentská sdružení a spolky	Zájmové kroužky, Sdružení a oddíly mladých přírodovědců a ekologů, mladých vědců, techniků, Turistika a táboření,	
Dobrovolní hasiči	Hasičský záchranný sbor České republiky	Hašení požárů, zásahy při povodních, živelných pohromách, ekologických haváriích, pomoc při dopravních nehodách, prevence požárů.
	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	
	Česká hasičská jednota	
	Moravská hasičská jednota	
Kulturní a společenská sdružení a spolky-divadelní spolky	Žižkovské divadlo Jára Cimrmana - Praha	Pořádání divadelních představení
	Divadlo pod lampou o.p.s. Plzeň	Provozování divadla s nabídkou prostor pro nekomerční kulturní aktivity v oblasti hudby, filmu, divadla a pro prezentaci začínajících hudebních skupin.
	Divadlo Propadlo - Pzeň	Provoz divadelního ochotnického souboru.
Kulturní a společenská sdružení a spolky-hudební spolky	Žihelský pěvecký smíšený sbor	Provozování smíšeného pěveckého sboru. Pořádání koncertů a vystoupení.
	Zpěvácký spolek Hlahol v Praze	Provozování smíšeného pěveckého sboru a pořádání koncertů. Pronájem prostorů pro kulturní a společenské akce.
	Sdružení Pueri Gaudentes Praha	Provoz chlapeckého pěveckého sboru. Vystupování ve státní opeře a v různém historickém prostředí.
	Dětský folklorní soubor Mladinka, občanské sdružení Plzeň	Provoz dětského folklorního souboru. Nabízí vystoupení pro soukromé či firemní akce.
	Unie českých spisovatelů - Praha	Zajištění podpory českých spisovatelů, literárních vědců, kritiků a vydavatelů umělecké literatury

4 Pozice nestátních neziskových organizací ČR v současnosti

Kulturní a společenská sdružení a spolky-literární spolky	Obec spisovatelů - Praha	Chrání tvůrčí, profesní, sociální a amatérské zájmy a práva svých členů a zastupuje je ve styku se státními orgány a společenskými organizacemi.
Kulturní a společenská sdružení a spolky-taneční soubory	Mezinárodní centrum tance o.s. - Praha	Pořádání tanečních vystoupení.
	Plzeňský MLS - Plzeň	Provozování lidových písní a tanců.
Kulturní a společenská sdružení a spolky-výtvarné spolky	Česká unie karikaturistů - Praha	Sdružuje autory kresleného humoru a karikaturisty. Pořádání soutěží či udělování výročních cen.
	Sdružení pražských malířů - Praha	Provozování sdružení pražských malířů. Pořádání výstav.
Technická a historická sdružení a spolky	Klub vojenské historie Militis (Plzeň – Bolevec)	Vystupování s historickým a scénickým šermem z období pozdní gotiky
	Plzeňská dráha (Plzeň-Jižní Předměstí)	Zajišťuje jízdy zvláštních vlaků
	Skupina historického šermu Gloria (Plzeň-Lobzy)	Nabídka šermířských, tanečních a ohňových vystoupení z období gotiky a renesance
	Motýl, z.s. (Plzeň-Bolevec)	Zájmové aktivity pro děti, kroužky pro děti, raná péče a sociálně terapeutické dílny.
	Dopijem a jdem, o.s. (Dýšina)	Zabývají se podporou malých a středních českých pivovarů.
Odborové organizace	Demokratická Unie Odborářů (Praha Michle)	Organizace zastupující především zaměstnance železniční dopravy. Řeší pracovněprávní otázky, kolektivní vyjednávání. Poskytují poradenství.
	Základní organizace OS Kovo při Škoda Auto a.s.Ml. Boleslav, závod Kvasiny	Poskytování ochrany práv, zájmů a potřeb svých členů a to v oblastech pracovněprávních, mzdových a sociálních.
	Českomoravská konfederace odborových svazů (Praha)	Obhajoba práv, zájmů a potřeb členů zejména v pracovněprávní, mzdové a sociální oblasti. Vytvoření podmínek pro snížení nezaměstnanosti a podpora vzniku nových pracovních míst.

Zahradkáři	Základní organizace Českého zahradkářského svazu, Plzeň	Sdružení zahrádkářů. Nabídka poradenství v oblasti zahradnictví. Pořádání přednášek zaměřené na zahradničení.
	Klub kaktusářů Rokycany	Sdružování pěstitelů kaktusů. Pořádání schůzek, přednášek, výstav a zájezdů.
Chovatelé	Klub chovatelů německých dog, Plzeň	Zajišťování chovatelské stanice, zdraví, výživu, výcvik a účast na výstavách. Nabízení poradenství, inzerci psů a klubový zpravodaj. Pořádání šampionátů, bonitace, členské schůze.
	Českomoravský svaz chovatelů poštovních holubů, Plzeň	Sdružování chovatelů holubů, pořádání závodů poštovních holubů a výstav.
Rybářské spolky	Český rybářský svaz, Plzeň	Vykonávání rybářského práva, zajišťuje chov, ochranu a lov ryb.
Včelaři	Český svaz včelařů, o.s., Praha	Sdružování včelařů. Prodej medu a včelích produktů.
Český svaz žen	Český svaz žen, Plzeň	Působí v zájmu žen a jejich práv.
Český červený kříž	Český červený kříž, Plzeň	Působí zejména v oblasti humanitární, sociální a zdravotní.
Myslivecká sdružení	Český myslivecký svaz	
Obce	Obec architektů	Cílem je podpora architektury, šíření informací o architektuře a její propagace v co nejširší veřejnosti.
	Obec moravskoslezských spisovatelů	
Muzea a galerie	Asociace muzeí a galerií České republiky	Cílem je propagovat a popularizovat činnost muzeí a galerií v České republice, pořádání konferencí a seminářů, ediční činnost a vzdělávání muzejních pracovníků.
	Rada státních galerií	

Zdroj: Vlastní zpracování dle elektronických zdrojů : odkazy.seznam.cz/Lide-a-spolecnost/Sdruzeni-a-spolky (2016)

4.1.2 Ústavy

Toto je nová právní forma, která označuje právnické osoby ustavené za účelem provozování určité společensky prospěšné činnosti. Ústav funguje na rozdíl od spolků, které jsou členskými organizacemi, spíše na zaměstnaneckém principu. Ústavy jsou vhodné zejména pro poskytování různých druhů veřejně prospěšných služeb jako např. sociální, zdravotní, terapeutické a další služby. Dle Nového občanského zákoníku (2014).

4.1.3 Obecně prospěšné společnosti (O.p.s.)

Účelem obecně prospěšné společnosti je poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakládací listině. Společnosti jsou zapsány do rejstříku obecně prospěšných společností vedeným příslušným soudem, zakladateli mohou být F.O. i P.O. O.p.s. může podnikat v rámci tzv. doplňkové činnosti, případný zisk musí být použit při poskytování služeb.

Od 1. 1. 2014 byl také zrušen zákon 248/1995 Sb. O obecně prospěšných společnostech. Stávající o.p.s. mohou i nadále fungovat dle již zrušeného zákona. Nemohou se však již zakládat nové. Původní o.p.s. mají ale možnost, aby přijaly formu sociálního družstva. Dle Nového občanského zákoníku (2014).

Tabulka č. 5: Ukázky některých současných obecně prospěšných společností

Typ společnosti	Název společnosti	Zaměření společnosti
Obecně prospěšné společnosti	Centrum Paraple - Praha	Pomoc lidem ochrnutým po poškození míchy a je jich rodinám. Zakladatel Zdeněk Svěrák
	Člověk v tísní - Praha	Česká humanitární, rozvojová, vzdělávací a lidskoprávní organizace. Kooperuje při boji s chudobou a spolupracuje při projektech v rozvojových zemích.
	Drop In - Praha	Nabízí profesionální služby v oblasti léčby drogově závislých. Posláním služby je snižovat zdravotní a sociální poškození klientů užívajících návykové látky.
	Horská služba České republiky - Praha	Záchranářská služby v Krkonoších, v Jeseníkách, na Šumavě, v Orlických

		horách, v Beskydech, v Jizerských horách, v Krušných horách.
	Knihovna Václava Havla - Praha	Zpřístupnění dokumentů ze spisovatelské a politické tvorby V. Havla, vybudování digitální studovny pro domácí i zahraniční badatele.
	Institut Václava Klause	Studijní a výzkumná společnost. Výzkum a propagace životy, díla a myšlenek Václava Klause a propagace idejí a témat, které souvisí s jeho veřejným působením.

Zdroj: Vlastní zpracování dle elektronických zdrojů: Obecně prospěšné společnosti v Česku (2016)

4.1.4 Sociální družstva

Tuto právní formu najdeme v zákoně o obchodních korporacích (zákon č.90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech). Jde o družstva, která pracují na neziskových principech, nezhodnocuje se v nich vklad a měla by sloužit hlavně k sociální a pracovní integraci znevýhodněných osob.

4.1.5 Nadace a nadační fondy

V novém Občanském zákoníku došlo také k modernější úpravě právních forem nadací a nadačních fondů (byl zrušen také zákon 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech). Ty se staly součástí tzv. „fundací“, což je založení právnické osoby, která je vytvořena vyčleněním daného majetku za určitým účelem. Konkrétní účel je základem fundační svobody zakladatele. Tato nová právní forma otevírá možnost širších aktivit.

Na následujících příkladech můžeme pozorovat, že nadace jsou také rozčleňovány podle účelu použití.

Tabulka č. 6: Ukázky některých současných nadací a nadačních fondů

Typ nadace	Název nadace	Zaměření nadace
Linky důvěry	Pečovatelské služby	Ošetřovatelská péče, pečovatelská služba, stacionáře, domy seniorů, domy s pečovatelskou službou

	Pedagogicko-psychologické poradny, Sdružení Linka bezpečí - Praha	Linky důvěry, psycholog, poradenství, psychoterapie. Poskytuje telefonickou krizovou pomoc a poradenství dětem a mladistvým.
	Psychologické poradny	Manželské poradenství, dopravně psychologické testy
	Zdravotní poradny	Detoxikační, nutriční, odvykávací poradny, poradny pro změnu životního stylu
Nadace pro podporu kultury	Nadace Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových - Praha	Podporuje vzdělání, vědu, kulturu a umění českého národa
	Nadace Tomáše Bati	Podporuje vědu, vzdělání mládeže, vydávání literatury s tématem Baťa...
	Nadační fond Česká hlava - Praha	Zabývá se podporou rozvoje vědy, techniky a její popularizace. Pomáhá mladým talentům, udílí ceny vědcům, technikům a studentům.
	Nadace 700 let města Plzně	Podporuje projekty rozvoje a obnovy města Plzně ke zlepšení životních podmínek obyvatel města a jeho propagace.
	Nadace Aleny a Luďka Munzarových - Praha	Podpora a rozvoj umělců a jejich aktivit.
	Nadační fond Zlatá Praha	Rozvoj a podpora zdravotnictví a zdraví obyvatelstva, tělovýchovy i sportu a kultury, vzdělávání a sociální péče.
Nadace pro podporu zdraví	Nadace AGROFERT - Praha	Pomoc pro rodiče samoživitele, dětem ze sociálně slabých rodin.
	Dětský nadační fond Plzeň	Pomoc hendikepovaným dětem a mládeži. Pořádání ozdravných a léčebných pobytů.
	Nadace pro transplantaci kostní dřeně - Plzeň	Podporuje zdravotnické programy ke zkvalitnění života nemocných s poruchami krvetvorby.
	Nadační fond Kapka naděje - Praha	Pomoc dětem zejména s poruchou krvetvorby a dětem, podpora transplantací kostní dřeně.

Nadace výchovné a vzdělávací	Nadační fond Ledňáček - Praha	Pomoc dětem a podpora jejich kulturního, sportovního a volnočasového využití
	Nadační fond Česká hlava - Praha	Podpora rozvoje vědy a techniky a její popularizace. Pomoc mladým talentům, udílení ocenění vědcům, technikům i studentům.
	Nadační fond manželů Livie a Václava Klausových - Praha	Pomoc spoluobčanům při jejich začleňování do plnohodnotného života. Podpora vzdělávání.
	Nadační stipendijní fond Jedličkova ústavu - Praha	Podpora lidí se zdravotním postižením při jejich vzdělání a předprofesní přípravě.
	The Bakala Foundation - Praha	Podporuje jednotlivce při studiu v ČR i v zahraničí a při realizaci jejich studijní či vědecké práce. Podporuje projekty v oblasti vzdělávání, médií, vědy, zdravotní péče, dobročinnosti, sportu a ekologie, kulturní rozvoj a umění.
Pomoc v tíživé životní situaci – Azylové domy	Domov sv. Františka – nízkoprahového denní centrum - Plzeň	Provozování denního centra pro občany starší 18 let. Zajišťování sociálního poradenství, konzultace s psychiatrem.
	Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní - Plzeň	Azylové bydlení pro matky s dětmi v nouzi. Zajištění stravy, základní sociální poradenství.
	Mater et pueri, o.p.s. - Praha	Společnost pro pomoc svobodným matkám v tísní.
	Podpůrný spolek haléřový dělníků Škoda - Plzeň	Nabídka pomoci při finančních problémech a sociálních potížích.
Výchova dětí	Nadační fond Heřmánek – Praha	Hmotná a nehmotná pomoc při podpoře vzdělávání a rozvoji vzdělání pro děti ze sociálně slabších rodin.
	Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci v Praze 10	Provozování střediska péče o děti do 3 let. Zajišťování jejich výchovy.
	Duhová školka – mateřská umělecká školka - Praha	Soukromá mateřská umělecká školka pro děti kolem 3-5 let. Bohatý výukový program s rozšířenou výtvarnou i hudební výchovou a angličtinou.

Záchrana památek a architektury	Za starou Ostravu	Ochrana památek v Ostravě
	Památková komora České republiky - Praha	Podpora občanských iniciativ a pomoc při péči o kulturní dědictví.
	Chotěšovská vlna, o.s. – Plzeň	Obnova a záchrana Chotěšovského kláštera.
	Nadace Český barok - Praha	Zabývá se záchranou barokních památek v ČR. Zajišťuje výzkum, rekonstrukci a obnovu soch.
	Nadace Rudolfa Lowyho a plzeňských židů na záchranu plzeňských synagog - Plzeň	Činnost nadace pro záchranu židovských památek.

Zdroj: Vlastní zpracování dle elektronických zdrojů: www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Neziskove-a-humanitarni-institute/Nadace (2016)

4.1.6 Evidované právnické osoby

E.p.o., pod které spadají církevní neziskové organizace neprochází žádnými změnami. I nadále se řídí zákonem č.3/2001 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Tabulka č. 7: Ukázky některých současných církví

Typ společnosti	Název církve	Zaměření církve
Církev a náboženské společnosti	Církev bratrská - Praha	Konání obřadů, církevních svateb, zřizování církevních škol.
	Církev československá husitská	
	Církev římskokatolická	
	Jednota bratrská	Konání obřadů, církevních svateb, zřizování církevních škol.
	Pravoslavná církev v českých zemích	Konání obřadů, církevních svateb.
Další náboženské společnosti	Federace židovských obcí v České republice	Náboženská, kultovní, organizační a vzdělávací činnost, pořádání sbírek
	Česká hinduistická náboženská společnost	
	Ústředí muslimských obcí	

Zdroj: Vlastní zpracování dle www3.mkcr.cz/cns_internet/ (2016)

4.2 Statistiky počtu NNO

4.2.1 Statistika počtu NNO v letech 1990 – 2013

Nestátní neziskový sektor v ČR je velice pestrý v oblastech, ve kterých nestátní neziskové organizace (NNO) působí. Neziskový sektor od roku 1989 prochází dynamickým vývojem. Následující tabulka charakterizuje vývoj počtu nestátních neziskových organizací.

Tabulka č. 8: Statistika počtu NNO v letech 1990 - 2013

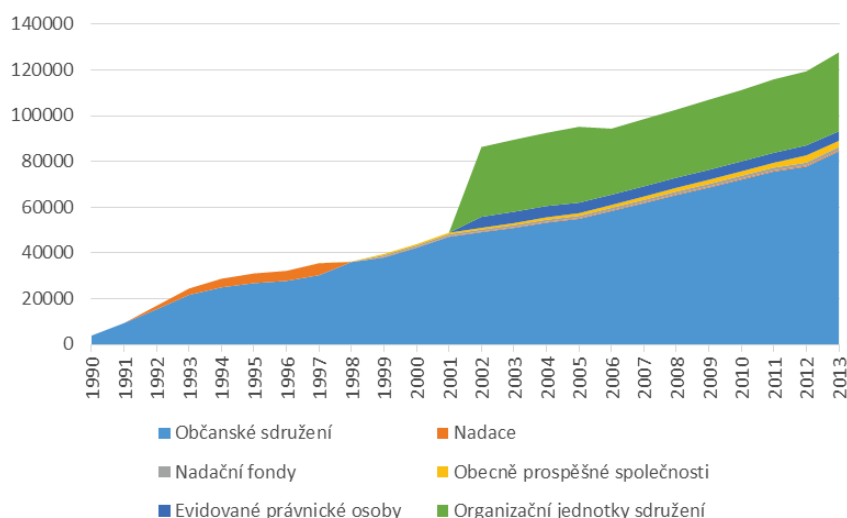
Nestátní neziskové organizace	Občanské sdružení	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti	Evidované právnické osoby	Organizační jednotky sdružení
1990	3 879					
1991	9 366					
1992	15 393	1 551				
1993	21 694	2 768				
1994	24 978	3 800				
1995	26 814	4 253				
1996	27 807	4 392		1*		
1997	30 297	5 238		52		
1998	36 046	55**	71**	129		
1999	38 072	272	695	560		
2000	42 302	282	735	557		
2001	47 101	299	784	701		
2002	49 108	330	825	762	4 785	30 547
2003	50 997	350	859	884	4 946	31 509
2004	53 306	362	898	1 038	4 927	32 020
2005	54 963	368	925	1 158	4 605	33 178
2006	58 347	380	992	1 317	4 464	28 868
2007	61 802	390	1 048	1 486	4 446	29 378
2008	65 386	411	1 095	1 658	4 399	29 752
2009	68 631	429	1 168	1 813	4 347	30 640
2010	72 111	449	1 205	1 958	4 352	31 166
2011	75 627	455	1 269	2 126	4 366	32 104
2012	77 801	458	1 278	3 183	4 348	32 376
2013	84 430	532	1 430	2 685	4 172	34 536

* Zákon č. 248/1995 Sb, o obecně prospěšných společnostech vstoupil v platnost 1. 1. 1996

** Zákon č.227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech vstoupil v platnost 1. 1. 1998

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Český statistický úřad (2016), Boukal, Vávrová (2007)

Obrázek č. 4: Graf nárůstu počtu NNO v letech 1990 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Český statistický úřad (2016), Boukal, Vávrová (2007)

4.2.2 Statistika počtu NNO v letech 2014 – 2016 (červen)

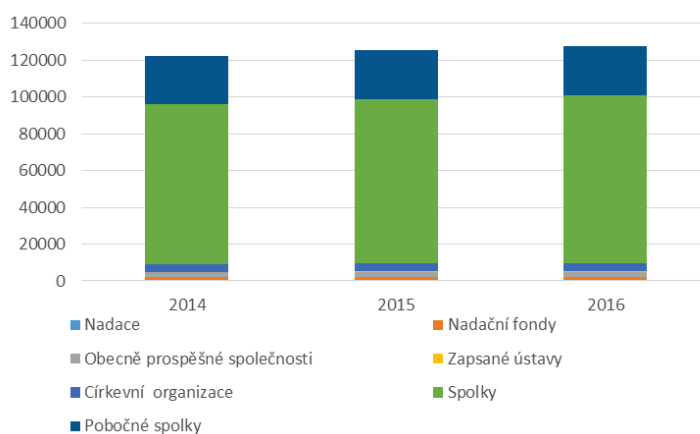
Následující tabulka ukazuje vývoj počtu nestátních neziskových organizací v nových právních formách, které jsou uvedené v novém občanském zákoníku.

Tabulka č. 9: Statistika počtu NNO v letech 2014 – 2016

Nestátní neziskové organizace	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti	Zapsané ústavy	Církevní organizace	Spolky	Pobočné spolky
2014	508	1 407	2 926	123	4 158	86 956	26 118
2015	505	1 518	2 894	388	4 166	89 584	26 423
2016 (červen)	510	1 574	2 840	557	4 170	91 307	26 583

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Český statistický úřad (2016)

Obrázek č. 5: Graf nárůstu počtu NNO v letech 2014 – 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Český statistický úřad (2016), Boukal, Vávrová (2007)

4.3 Rozdělení všech typů neziskových organizací v ČR podle jejich funkce

- **Servisní:** poskytují své služby přímo svým klientům. Jde v tomto případě hlavně o služby v oblasti sociální, zdravotní, nebo humanitární pomoci. Jde převážně o nečlenské organizace, které fungují na zaměstnanecké bázi a které usilují o profesionalizaci anebo již profesionální organizací jsou.
- **Advokační:** jejich činnost spočívá v hájení práv určitých skupin či jejich zájmů. Hrají významnou roli v současné občanské společnosti, prosazují princip rovnosti a nediskriminace v ochraně menšinových skupin, ale jsou důležité i ve veřejném zájmu, např. v oblasti ochrany veřejného zdraví, ochrany životního prostředí nebo ochrany práv spotřebitelů. Tyto služby mohou provádět jak členské organizace (spolky), tak i nečlenské (nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti).
- **Filantropické:** jejich činnost je velice prospěšná, neboť podporují veřejně prospěšné aktivity hmotně i finančně. Typickým příkladem jsou nadace a nadační fondy.
- **Zájmové:** organizace se zaměřují na zájmovou činnost pro své členy nebo pro širokou veřejnost. Typickým příkladem zájmové činnosti jsou sport a kultura či tradiční zájmové spolky např. včelaři, zahrádkáři, dobrovolní hasiči a další. Tyto organizace jsou výhradně členské.

Rozdělení funkcí je patrné z následující tabulky č. 10

Tabulka č. 10: Typologie NNO podle jejich funkcí

Funkce	Příklad	Struktura	Hlavní činnost, poslání
Servisní	NNO poskytující sociální služby, NNO v oblasti zdravotnictví a sociálního začleňování nebo v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci	Převážně nečlenská	Sociální, zdravotní péče, vzdělávání a výzkum, humanitární pomoc a charita, kultura, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc
Advokační	Občanská sdružení (spolky), obecně prospěšné společnosti,	Členské i nečlenská	Ochrana životního prostředí, ochrana lidských práv, prosazování rovnosti a

	nadace, nadační fondy		nediskriminace, ochrana práv menšin, ochrana zvířat, ochrana práv spotřebitelů, boj proti korupci, kulturní aktivity
Filantropická	Nadace a nadační fondy	Převážně nečlenská	Poskytující granty a dary
Zájmová	NNO v oblasti sportu a kultury či zájmové spolky (Sokol, včelařské svazy, dobrovolní hasiči...)	Členská	Sport, volný čas

Toto rozdělení bylo zpracováno sekretariátem Rady vlády pro nestátní neziskové organizace na základě usnesení vlády ČR č.608/2015

Zdroj: <http://www.neziskovky.cz> (2016)

4.4 Členské složení občanských sdružení

Zajímavé je také členské složení občanských sdružení. Mezi jejich členy patří nejpočetnější skupina české dospělé populace. Ne vždy tomu tak bylo. V době socialismu vznikla v řadě případů nechuť zapojovat se do celospolečensky prospěšných akcí, neboť byly založeny na přinuceních. Po r. 1989 se zvýšilo povědomí veřejnosti o činnosti a prospěšnosti NNO, lidé začali ve větší míře vyhledávat spolky jako způsob prožívání volného času a vnímají spolky opět jako součást kulturního života. Také se zvětšila vzdělaná a finančně zajištěná střední třída, která vždy byla a nyní opět je oporou aktivit v neziskovém sektoru. Od přelomového roku 1989 můžeme tedy jednoznačně vidět pozitivní trend v této oblasti.

Nejvíce občanů, členů občanských sdružení, jsou členy sportovních organizací, neboť sportem se zabývá velká část populace ve velkém věkovém rozmezí. Členy zájmových organizací jsou také zahrádkáři a pěstitelé, dobrovolnými hasiči, rybáři a členové dalších různých organizací.

Z hlediska genderového zastoupení mírně převažují muži nad ženami. Do aktivit občanských sdružení se také více zapojují lidé více vzdělaní a s průměrnými či spíše s vyššími příjmy, občané s nízkými příjmy a s nízkým stupněm vzdělání se do společenských organizací zapojují méně. Také je zjištěno, že do celospolečenských

aktivit se zapojují aktivní lidé, kteří jsou oporou společnosti a jsou také aktivními voliči. Mezi občany, kteří se nezapojují do občanských sdružení, je mnohem více nevoličů.

Problematika existence, činnosti a financování nestátních neziskových organizací (neziskového sektoru) je v České republice monitorována Informačním centrem neziskových organizací (ICN). Ta poskytuje NNO důležité servisní služby: vydává informační servis, spravuje databázi neziskových organizací v České republice, spravuje databázi finančních zdrojů, provozuje veřejnou knihovnu, organizuje odborné semináře a konzultace. Všechny důležité informace ohledně činnosti neziskových organizací můžeme najít na webových stránkách ICN: <http://www.neziskovky.cz/> (2016)

5 Financování činností neziskových organizací

5.1 Principy financování neziskových organizací

Základním předpokladem fungování neziskové organizace (je stejné u subjektu veřejného nebo soukromého sektoru) je zabezpečení jejího financování. Jak definují Stejskal, Kuvíková, Mařátková (2012), každý subjekt musí získávat zdroje na krytí nákladů své činnosti. Neziskové organizace mají zvláštní postavené ve společnosti, co se týká jejich financování. Financování neziskových organizací v sobě spojuje prvky ekonomické, finanční, sociální, společenské i marketingové. Mezi základní obecné principy financování neziskové organizace patří:

- Vícezdrojovost
- Samofinancování a fundraising
- Neziskovost (neziskové rozdělování zdrojů)
- Osvobození od daní

5.1.1 Vícezdrojovost

Podstata financování spočívá v získávání a využívání více zdrojů financování, aby se tak předešlo případným negativním důsledkům při selhání jednoho zdroje. Většina dárců (donátorů) také není ochotna hradit sama celkové náklady a podmiňuje svojí finanční podporu dalšími zdroji. Jde o tzv. spolufinancování či vícezdrojové financování projektů. Touto problematikou se zabývá Stejskal a kolektiv (2012) další autoři např. Šedivý, Mendlíková (2011).

Existují různá hlediska rozdělení financování NO. Hlavní kritéria jsou:

- Způsob získání:
  - o Interní (vlastní) zdroje
  - o Externí (cizí) zdroje
- Charakter zdrojů
  - o Finanční zdroje (prostředky)
  - o Nefinanční zdroje (věcné dary, informace, know-how, dobrovolnictví aj.)
- Původ zdrojů
  - o Domácí, místní zdroje
  - o Zahraniční zdroje
- Financující subjekt (sektor)

- Veřejné zdroje:
  - Státní správa
  - Samospráva
  - Mezinárodní instituce
  - Daňová asignace (daňový poplatník odvádí část z jeho vlastní daňové povinnosti na existující veřejně prospěšné projekty).
- Soukromé zdroje:
  - Nadace
  - Podnikatelské subjekty
  - Individuální dárci
  - Círky a náboženské společnosti

Jak definuje Stejskal a kolektiv (2012), ve velkého množství projektů dochází ke kombinaci zdrojů.

5.1.2 Samofinancování a fundraising

Pokud je organizace schopna generovat příjmy z vlastní činnosti (prodejem výrobků či služeb, podnikáním nebo členskými příspěvky od svých členů) je organizace tzv. samofinancovaná. Samofinancování NO je činnost, která umožňuje organizaci zabezpečit různé další druhy příjmů, mimo dotačních příjmů. S vyšší mírou samofinancování je vyšší i míra nezávislosti organizace. Většina neziskových organizací je však odkázána na získávání externích zdrojů. Tento způsob se nazývá **Fundraising**. Tyto aktivity spoléhají na filantropii oslovovaných dárců. Mezi těmito dárci a mezi organizací je v ideálním případě možno vybudovat korektní vztah či dlouhodobé partnerství. Dle Stejskala (2012)

5.1.3 Neziskovost (neziskové rozdělování zdrojů)

V neziskovém sektoru se vytvořené příjmy nebo zisk nemohou použít na obohacení vlastníků organizace nebo členské základny. Všechny příjmy se musí použít na úhradu nákladů činností souvisejících s naplňováním poslání organizace. Také je potřeba zachovávat transparentnost a důvěryhodnost neziskového nakládání se zdroji.

5.1.4 Osvobození od daní

Ve všech vyspělých zemích je všeobecně přijatým principem princip osvobození neziskových organizací od daní. Při produkci veřejně prospěšných služeb se vytvářejí

specifické režimy daňové politiky vůči těmto organizacím. Jak uvádí Stejskal (2012), je nutné jednotlivě zkoumat toky finančních prostředků. Pro toky z a do neziskové organizace rozeznáváme tři základní daňové režimy:

- Osvobození finančních toků neziskové organizace od daní (tzv. tax exemption) – nejčastěji se používá osvobození příjmů z hlavní a podnikatelské činnosti NO od daně z příjmů právnických osob. Významnou položkou při podpoře NO tvoří i osvobození od majetkových daní (daně z nemovitostí, daň dědická, darovací) a DPH.
- Úlevy na daních neziskovým organizacím (tzv. tax credit) – nezisková organizace je daňovým poplatníkem, žádné finanční toky nejsou osvobozeny od daně, ale lze uplatnit snížení daňové povinnosti v různé výši.
- Úlevy na daních přispěvatelům - donátorům (tzv. tax benefit) – zde je vyjádřena podpora soukromých osob. Ty mají možnost uplatnit si výši příspěvku (daru) jako nezdanitelnou část základu daně nebo odčitatelnou položku.

Zdroj: Stejskal (2012)

5.2 Finanční zdroje neziskových organizací

Následující finanční zdroje představují portfolio zdrojů, ze kterých mohou čerpat jednotlivé neziskové organizace bez ohledu na jejich začlenění (státní versus nestátní).

Dle Stejskala (2012) jsou finanční zdroje rozděleny do tří skupin:

- Vlastní zdroje: To jsou finanční prostředky, které jsou v pravomoci účetní jednotky, zpravidla je poskytují vlastní členové nebo je organizace dokáže opatřit vlastní činností (vydělat). Vlastní zdroje se nevracejí.
- Cizí zdroje: Účetní jednotka je může získat na určitou dobu a potom je musí vrátit (např. půjčky).
- Potenciální zdroje: Tak lze nazvat prostředky, které mohou neziskové organizace získávat ze svého okolí na podporu své činnosti. Jde jednak o peníze z veřejných rozpočtů pro organizace dětí a mládeže, ale i o dary soukromých osob.

5.2.1 Vlastní zdroje

- Členské příspěvky
- Příjmy z výkonu hlavní činnosti

- Příjmy z doplňkových činností (výdělečné aktivity)
- Podnikání

Organizace může ovlivňovat vlastní zdroje přímým způsobem (stanovuje výši členských příspěvků, může rozhodnout o pronájmu svého majetku).

NO často vlastní majetek, který může být využíván pro získání dodatečných prostředků. Jde např. o pronájmy tábořišť, sportovišť, pozemků o podobně, nebo i příjmy z poskytovaných služeb.

NNO mohou vyvíjet podnikatelské aktivity tehdy, pokud to nevyklučuje nějaký z právních předpisů, který upravuje jejich činnost.

5.2.2 Cizí zdroje

NO získávají cizí zdroje (půjčky) na určitou dobu a po sjednané době je musí vrátit. Nevýhodou je úrok, který musí vypůjčitel hradit, proto by mělo být zvaženo a posouzeno jejich využívání.

5.2.3 Potenciální zdroje

Jde o nenárokové prostředky, které je možné získat na základě žádosti či projektu od nejrůznějších veřejných orgánů, soukromých organizací i jednotlivců: Do této skupiny patří např.:

- Příspěvky ze zdrojů EU: Jde o finanční prostředky ze strukturálních fondů EU pomocí regionálních operačních programů v jednotlivých oblastech NUTS II. Jde většinou o velké investiční projekty, které využívají velké organizace. Menší NNO mohou využít těchto prostředků tím, že se zapojí do integrovaných programů rozvoje měst, ve kterých sídlí. Významná část peněz je věnována na rozvoj spolupráce v příhraničních regionech.
- Přímé dotace ze státního rozpočtu: Příkladem přímých dotací jsou dotace na akce z rozpočtu Ministerstva životního prostředí, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva obrany, kultury nebo zahraničních věcí.
- Nepřímé dotace ze státního rozpočtu: Týká se pouze těch NNO, které jsou členěny na organizační jednotky, které mají své zastřešující ústředí.
- Příspěvky územních samospráv: Příspěvky z rozpočtů územních samospráv jsou významným zdrojem financí pro NNO. Jejich výhodou je jejich místní charakter,

mohou být lépe zacíleny na regionální priority (např. z oblasti volného času, sportu, kultury apod.)

- Příspěvky od nadací a nadačních fondů: Příspěvky z nadací slouží na podporu předem stanovených aktivit. Každá nadace je zaměřena na určitou oblast, v rámci které vybírá vhodné projekty (humanitární, sociální, preventivní, vzdělávací, ekologické apod.).
- Firemní dárcovství: Některé podniky provozují sponzoring, některé neposkytují peníze neziskovému sektoru vůbec. Důležité je oslovit rozhodující osoby s přihlédnutím k osobním vztahům. Někdy firmy raději poskytují své výrobky nebo slevy na ně.
- Individuální dárcovství: V neziskovém sektoru jsou drobné individuální dary časté. Bývají však příležitostné, náhodné a nedají se kvalitně plánovat. Pokud nejde o velké národní sbírky, tak nejde o významnější položku příjmů.
- Další zdroje: Mezi další zdroje patří např. daňové asignace. Poplatník může sám rozhodnout o částce své odvedené daně z příjmů a určit jejího příjemce. Některé NNO získávají své zdroje i pořádáním loterií. Nepřímou formou podpory všech neziskových organizací je daňová úleva. Jde zejména o daň z příjmů PO (u některých organizací se uhrazená daň vrací zpět do vlastních rozpočtů). Marginální formou úlevy je také osvobození od vybraných správních poplatků.

Zdroje: Stejskal, Kuvíková, Maňátková (2012), Boukal (2009) a další autoři

5.3 Veřejné financování neziskových organizací v praxi ČR

5.3.1 Státní dotační politika vůči NNO

Finanční podpora NNO je systémově ukotvena ve státní dotační politice vůči NNO. Je to vládou centrálně koordinovaná politika zaměřená na podporu NNO v předem stanovených oblastech za předem stanovených podmínek. V rámci této politiky jsou dotace poskytovány do státem předurčené preferované oblasti, kam by především měly dotace směřovat. Hlavní oblasti prochází stále vývojem. V následujících tabulkách jsou znázorněny hlavní oblasti dotační politiky v ČR vůči NNO.

5.3.1.1 Dotace ze státního rozpočtu pro rok 2013

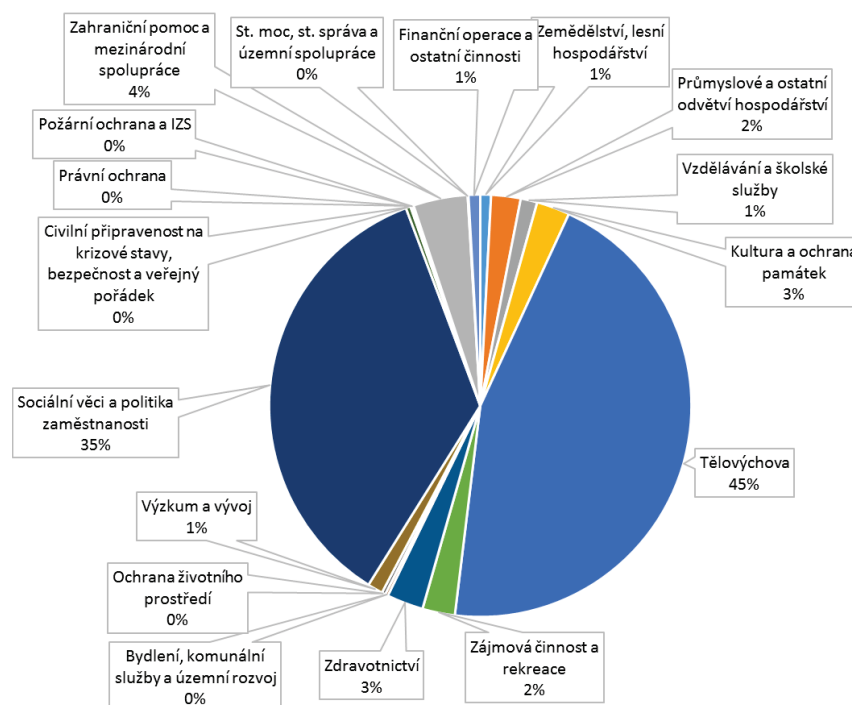
V roce 2013 byly ze státního rozpočtu poskytnuty dotace ve výši 7 011,- mil. Kč nadačním subjektům, spolkům, obecně prospěšným společnostem, jak uvádí elektronický zdroj: www.vlada.cz (2013)

Tabulka č. 11: Objem dotací poskytnutým NNO ze státního rozpočtu v r. 2013 dle odvětví

Rok 2013	Režim státní dotační politiky ČR vůči NNO	
	Součet dotací [v tis. Kč]	%
Zemědělství, lesní hospodářství	57 460	0,8
Průmyslové a ostatní odvětví hospodářství	158 406	2,3
Vzdělávání a školské služby	89 020	1,3
Kultura a ochrana památek	178 369	2,5
Tělovýchova	3 157 520	45,0
Zájmová činnost a rekreace	174 413	2,5
Zdravotnictví	196 197	2,8
Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	15 476	0,2
Ochrana životního prostředí	19 367	0,3
Výzkum a vývoj	82 360	1,2
Sociální věci a politika zaměstnanosti	2 480 861	35,4
Civilní připravenost na krizové stavy, bezpečnost a veřejný pořádek	25 124	0,4
Právní ochrana	4 466	0,06
Požární ochrana a IZS	13 000	0,2
Zahraniční pomoc a mezinárodní spolupráce	291 959	4,2
St. moc, st. správa a územní spolupráce	4 392	0,06
Finanční operace a ostatní činnosti	62 717	0,9
CELKEM	7 011 107	100

Zdroj: podle elektronického zdroje www.vlada.cz (2013)

Obr. č. 6: Graf objemu dotací ze státního rozpočtu pro r. 2013 dle odvětví (Rozdělení 7 011 107,- tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování podle elektronického zdroje www.vlada.cz (2013)

5.3.1.2 Dotace ze státního rozpočtu pro rok 2014

V roce 2014 bylo ze státního rozpočtu poskytnuto 8 929 dotací ve výši 7 586,0 mil. Kč původně sledovaným právním formám (nadačním subjektům, spolkům, obecně prospěšným společnostem a účelovým zařízením církví) a dalších 1 651 dotací ve výši 1 736,4 mil. Kč nově sledovaným právním formám (ústavům, školským právnickým osobám a zájmovým sdružením právnických osob).

Tabulka č. 12: Objem dotací poskytnutým NNO ze státního rozpočtu v r. 2014 dle odvětví

Rok 2014	Režim státní dotační politiky ČR vůči NNO			
	Původně sledovaným právním formám (nadačním, spolkům, obecně prospěšným společnostem, církvím)		Nově sledovaným právním formám (ústavům, školským právnickým osobám, zájmovým sdružením právnických osob)	
	Součet dotací [v tis. Kč]	%	Součet dotací [v tis. Kč]	%
Zemědělství, lesní hospodářství	58 465	0,08	740	0,04
Průmyslové a ostatní odvětví hospodářství	160 189	2,1	3 180	0,2

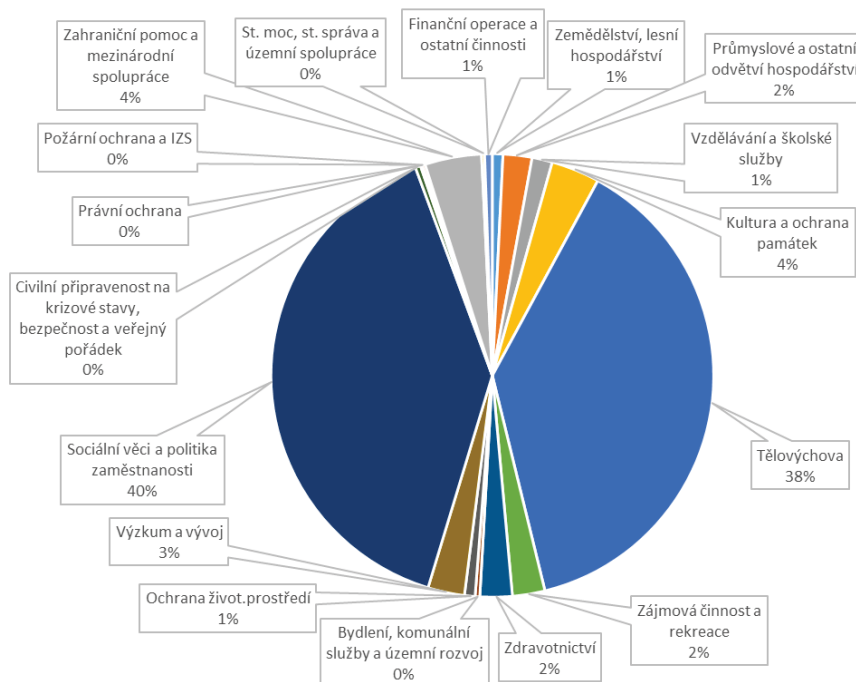
5 Financování činností neziskových organizací

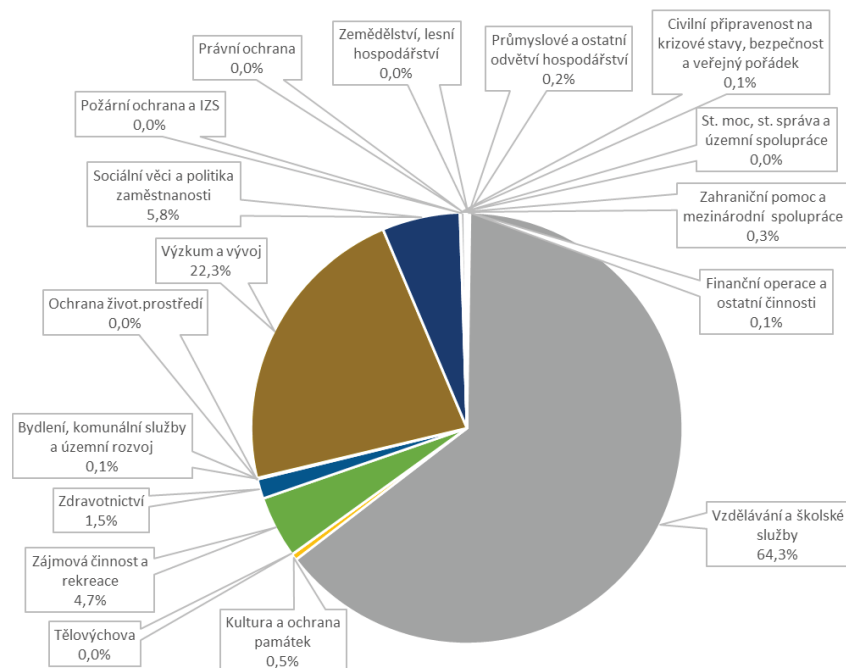
Vzdělávání a školské služby	112 765	1,5	1 117 096	64,3
Kultura a ochrana památek	268 504	3,5	8 488	0,5
Tělovýchova	2 902 906	38,3	0	0
Zájmová činnost a rekreace	180 180	2,4	80 851	4,7
Zdravotnictví	178 631	2,4	25 714	1,5
Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	25 520	0,03	1 350	0,08
Ochrana život. prostředí	58 929	0,8	347	0,02
Výzkum a vývoj	202 814	2,7	388 077	22,4
Sociální věci a politika zaměstnanosti	3 008 685	39,7	101 447	5,8
Civilní připravenost na krizové stavy, bezpečnost a veřejný pořádek	29 029	0,04	884	0,05
Právní ochrana	10 259	0,01	246	0,01
Požární ochrana a IZS	16 200	0,02	0	0
Zahraniční pomoc a mezinárodní spolupráce	313 935	4,1	5 275	0,3
St. moc, st. správa a územní spolupráce	16 679	0,02	748	0,04
Finanční operace a ostatní činnosti	42 270	0,06	1 927	0,1
CELKEM	7 585 960	100	1 736 369	100

Zdroj: podle elektronického zdroje www.vlada.cz (2014)

Obr. č. 7: Graf objemu dotací ze státního rozpočtu pro r. 2014 dle odvětví (celkem 9 322 329,- tis. Kč)

a) Původní právní formy - nadace, spolky, obecně prospěšné společnosti, církve (Rozdělení 7 585 960,- tis. Kč)

b) Nové právní formy - ústavy, školské právnické osoby, zájmová sdružení právnických osob
(Rozdělení 1 736 369,- tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování podle elektronického zdroje www.vlada.cz (2014)

5.3.1.3 Dotace ze státního rozpočtu pro rok 2015

V roce 2015 bylo ze státního rozpočtu poskytnuto 9 911 dotací ve výši 9 760,3 mil. Kč nadačním subjektům, spolkům, obecně prospěšným společnostem, ústavům, účelovým zařízením církví, školským právnickým osobám a zájmovým sdružením právnických osob.

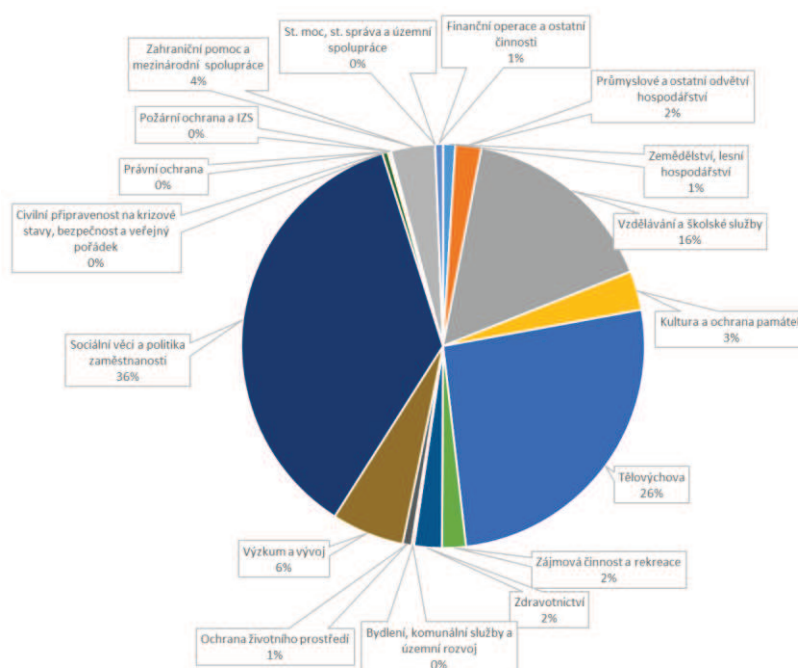
Tabulka č. 13: Objem dotací poskytnutým NNO ze státního rozpočtu v r. 2015 dle odvětví

Rok 2015	Režim státní dotační politiky ČR vůči NNO	
	Součet dotací [v tis. Kč]	%
Zemědělství, lesní hospodářství	95 254	1,0
Průmyslové a ostatní odvětví hospodářství	203 958	2,1
Vzdělávání a školské služby	1 554 027	15,9
Kultura a ochrana památek	306 241	3,1
Tělovýchova	2 543 329	26,1
Zájmová činnost a rekreace	186 426	1,9
Zdravotnictví	217 089	2,2
Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	19 042	0,2
Ochrana životního prostředí	69 621	0,7
Výzkum a vývoj	566 513	5,8
Sociální věci a politika zaměstnanosti	3 524 262	36,1

Civilní připravenost na krizové stavy, bezpečnost a veřejný pořádek	42 975	0,4
Právní ochrana	12 328	0,1
Požární ochrana a IZS	13 165	0,1
Zahraniční pomoc a mezinárodní spolupráce	346 057	3,6
St. moc, st. správa a územní spolupráce	0	0
Finanční operace a ostatní činnosti	60 995	0,6
CELKEM	9 760 282	100

Zdroj: podle elektronického zdroje www.vlada.cz (2015)

Obr. č. 8: Graf objemu dotací ze státního rozpočtu pro r. 2015 dle odvětví (rozdělit 9 760 282,-tis. Kč)

Vlastní zpracování podle elektronického zdroje www.vlada.cz (2015)

Z předchozích grafů je patrné, že největší podíl dotací směřuje do oblasti sociálních věcí a politiky zaměstnanosti. Dalšími významnými oblastmi, do kterých plyne velký objem finančních prostředků, jsou oblasti tělovýchovy, sportu a vzdělávání.

5.3.1.4 Celková výše dotací poskytnutých NNO z jednotlivých úrovní veřejných rozpočtů v období 2013 až 2015

Pro neziskové organizace není z hlediska jejich postavení vždy jednoduché získat prostředky na jejich provoz a tak jim financování ze státních rozpočtů velice pomáhá. Dotace od státu však nejsou pravidelnou dávkou a ani není dávka každoročně ve stejné

výši. Dotace mohou v současné době NNO čerpat nejen ze státních rozpočtů, ale i z ostatních veřejných rozpočtů, které přerozdělují ministerstva, kraje, obce a další ústřední orgány. Jsou to: Rozpočty krajů a hl. m. Prahy, Rozpočty obcí bez hl. m. Prahy a Státní fondy. NNO mohou také zažádat o dotace z evropských fondů.

Tabulka č. 14: Celková výše dotací poskytnutých NNO z jednotlivých úrovní veřejných rozpočtů v období 2013 až 2015 [v tis. Kč]

Úroveň veřejných rozpočtů	2013 [v tis. Kč]	2014 [v tis. Kč]	2015 [v tis. Kč]
Státní rozpočet	7 011 107	9 322 329	9 760 282
Rozpočty krajů a hl. m. Prahy	1 684 538	1 863 571	2 297 893
Rozpočty obcí bez hl. m. Prahy	3 263 485	3 337 649	3 685 142
Státní fondy	775 284	842 028	737 097
Celkem	12 734 414	15 365 577	16 480 385

Zdroj: www.vlada.cz (2016)

Tabulka č. 15: Podíl výše dotací ze státních rozpočtů pro NNO k celkovým výdajům státu v období 2013 až 2015 [v tis. Kč]

Rok	Výše výdajů státu na rozpočtový rok [v tis. Kč]	Výše dotací ze státního rozpočtu [v tis. Kč]	% podíl dotací státu pro NNO na státním rozpočtu
2013	1 173 128 000	12 734 414	1,09 %
2014	1 211 300 000	15 365 577	1,27 %
2015	1 218 500 000	16 480 385	1,35 %

Vlastní zpracování dle elektronických zdrojů: monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet, [statni-rozpocet-v-kostce-2014](http://monitor.statnipokladna.cz/2014/statni-rozpocet-v-kostce-2014), [statni-rozpocet-v-kostce-2015](http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet-v-kostce-2015)

Z tabulek č. 14 a č. 15 je patrné, kolik % činí částka na dotace pro NNO ze státních rozpočtů. Dotace státu pro NNO pro rok 2013 až 2015 tvoří jen 1,09 až 1,35 % veškerých výdajů státu za rozpočtový rok. Vývoj posledních let ukazuje, že příspěvky státu ale mají vzestupnou tendenci a prakticky kopírují vzestup státních rozpočtů.

Každá NNO má kromě zdrojů ze státních rozpočtů i jiné druhy financování, ať už se jedná o firmy, podnikatele, soukromé dárce, nebo výtěžek z vlastní činnosti či z fundraisingových akcí.

Závěr

Tato práce měla za úkol poskytnout čtenáři základní přehled o neziskových organizacích nestátního typu v ČR s důrazem na novodobou historii, zejména na devadesátá léta dvacátého století až po současnost. Analyzuje rozdělení neziskových organizací, jejich právní vymezení, poslání a jejich dynamický vývoj. V závěru se bakalářská práce zabývá analýzou nárůstu financování nestátních neziskových organizací ze státních rozpočtů v posledních třech letech.

Poslání, cíle a strategie jsou důležitými faktory úspěšného fungování NNO. Neziskové organizace vzájemně spolupracují, většinou nemají problém se sdílením svého know-how. Řada neziskových organizací realizuje zajímavé aktivity pro posílení svých rozpočtů, takže i mírně rostl podíl samofinancování. Bylo provedeno zajímavé zjištění ohledně osobních charakteristik vůdčích osobností neziskových organizací. Jsou velmi podobní podnikatelům v organizacích ziskových. Mají vysokou osobní iniciativu a chtějí zvládat obtížné situace a úkoly. Jejich motivace je ale u každého z nich jiná. Zatímco podnikatelé touží po samostatnosti, nezávislosti a jejich motivací je finanční příjem, pro pracovníky NNO je hlavním cílem smysluplnost práce a touha pomáhat jiným.

Hlavním cílem této práce bylo analyzovat historický vývoj NNO na území českých zemí a jejich rozvoj. Počet dobrovolných neziskových spolků začal významněji stoupat po r. 1860 (po rozpadu bachovského absolutismu v Rakousku-Uhersku). Nejvíce spolků a dobrovolných organizací však vzniklo mezi lety 1918-1938 (v období tzv. První republiky). Další etapa rozvoje nastala po roce 1989. Na výše uvedených grafech ohledně počtu těchto organizací je vidět, jak se jejich nový rozvoj pomalu rozbíhá a jak jejich počet sílí. Ale i přes tuto intenzitu rozvoje zatím nedosáhla úrovně meziválečného období.

Poslední část bakalářské práce obsahuje analýzu financování neziskových organizací ze strany státu. Analýza je provedena pro tři po sobě jdoucí roky (rok 2013 až r. 2015). Z tabulek je patrné, že příspěvky státu mají rostoucí trend, a to nejen v absolutních částkách (12 734 000 000,-Kč v r. 2013 až 16 480 000 000,-Kč v r. 2015) ale i v procentuálním poměru vzhledem k výdajům státu na rozpočtový rok (z 1,09% v r. 2013 na 1,35% v r. 2015).

Domnívám se, že bakalářská práce zadaný cíl splnila a že alespoň částečně přispěla k pochopení složitosti a významu neziskového sektoru a jeho organizací pro ekonomiku a společnost českého státu v různých obdobích minulosti i současnosti.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozdělení poslání neziskových organizací	11
Tabulka č. 2: Charakteristika organizací, které se vyskytují v sektorech definovaných Pestoffem	15
Tabulka č. 3: Právní formy NNO	18
Tabulka č. 4: Ukázky některých současných spolků	31
Tabulka č. 5: Ukázky některých současných obecně prospěšných společností	35
Tabulka č. 6: Ukázky některých současných nadací a nadačních fondů	36
Tabulka č. 7: Ukázky některých současných církví	39
Tabulka č. 8: Statistika počtu NNO v letech 1990 – 2013	40
Tabulka č. 9: Statistika počtu NNO v letech 2014 – 2016	41
Tabulka č. 10: Typologie NNO podle jejich funkcí	42
Tabulka č. 11: Objem dotací poskytnutým NNO ze státního rozpočtu v r. 2013 dle odvětví	50
Tabulka č. 12: Objem dotací poskytnutým NNO ze státního rozpočtu v r. 2014 dle odvětví	51
Tabulka č. 13: Objem dotací poskytnutým NNO ze státního rozpočtu v r. 2015 dle odvětví	53
Tabulka č. 14: Celková výše dotací poskytnutých NNO z jednotlivých úrovní veřejných rozpočtů v období 2013 až 2015 [v tis. Kč]	55
Tabulka č. 15: Podíl výše dotací ze státních rozpočtů pro NNO k celkovým výdajům státu v období 2013 až 2015 [v tis. Kč]	55

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Graf rozdělení poslání neziskových organizací	10
Obrázek č. 2: Členění národního hospodářství podle principu financování	12
Obrázek č. 3: Pestoffův welfare triangle	14
Obrázek č. 4: Graf nárůstu počtu NNO v letech 1990 – 2013	41
Obrázek č. 5: Graf nárůstu počtu NNO v letech 2014 – 2016	41
Obr. č. 6: Graf objemu dotací ze státního rozpočtu pro r. 2013 dle odvětví (Rozdělení 7 011 107,- tis. Kč)	51
Obr. č. 7: Graf objemu dotací ze státního rozpočtu pro r. 2014 dle odvětví (celkem 9 322 329,- tis. Kč)	52
Obr. č. 8: Graf objemu dotací ze státního rozpočtu pro r. 2015 dle odvětví (rozdělit 9 760 282,-tis. Kč)	54

Seznam použitých symbolů a zkratek

Zkratka	Popis
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CZ-COPNI	Národní verze mezinárodní klasifikace „Classification of the Purposes of Non-Profit Institution Serving Hoeseholds
č.	číslo
ČSAV	Československá akademie věd
ČR	Česká republika
ČT	Česká televize
DPH	Daň z přidané hodnoty
e-cvns	elektronické – Centrum pro výzkum neziskového sektoru
EU	Evropská unie
E.p.o.	Evidovaná právnická osoba
FO	Fyzická osoba
ICN	Informační centrum neziskových organizací
IZS	Integrovaný záchranný systém
kol.	kolektiv
KAN	Klub angažovaných nestraníků
Kč	Koruna česká
mld.	miliarda
ND	Národní divadlo
NH	Národní hospodářství
NI	nezisková instituce
NIF	Nadační investiční fond
NO	Nezisková organizace
NOZ	nový občanský zákoník
NNO	Nestátní nezisková organizace
obr.	obrázek
o.s.	občanské sdružení
o.p.s.	obecně prospěšná společnost
PO	Právnická osoba
PR	Public Relations (vztahy s veřejností)
RNNO	Rada pro nestátní neziskové organizace
ROPO	Rozpočtové a příspěvkové organizace
Sb.	Sbírky
St., st.	Státní, státní
sv.	svatá
Svazarm	Svaz armády
tzv.	takzvané
z.s.	zapsaný spolek

Seznam použité literatury

Knižní publikace:

BĚLOHLÁVEK, Alexander, J, ČERNÝ, Filip, JUNGWIRTHOVÁ, Marianna, KLÍMA, Pavel, PROFELDOVÁ, Tereza, ŠROTOVÁ, Eliška. Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 830 s., ISBN 978-80-7380-413-8.

BEZOUŠKA, Petr, PLECHOWITZOVÁ, Lucie. Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny. 1. vydání, Ostrava: Nakladatelství ANAG, 2013, 375 s., ISBN 978-80-7263-819-2.

BOUKAL, Petr. Nestátní neziskové organizace (teorie a praxe). 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2009, 304 s., ISBN 978-80-245-1650-9.

BOUKAL, Petr, VÁVROVÁ, Hana a kolektiv. Ekonomika a financování neziskových organizací. 1. vydání, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007, 110 s., ISBN 978-80-245-1293-8.

DOLEŽALOVÁ, Antonie. Hlávkoví předchůdci a pokračovatelé: právní postavení a sociální funkce nadací v českých zemích a v Československu od jejich vzniku do současnosti. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2014. 125 s., ISBN 978-80-86729-97-8.

HYÁNEK, Vladimír. Ekonomika neziskových organizací. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita 2004. 96s. ISBN 80-210-3501-3

HYÁNEK, Vladimír. Neziskové organizace: teorie a mýty. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2011, 132 s., ISBN 978-80-2105651-0.

MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně. 12.vyd., Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2013, 263 s., ISBN 978-80-7263-825-3.

NOVOTNÝ, Jiří a kolektiv. Ekonomika a řízení neziskových organizací. 1. vydání, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2004, 156 s., ISBN 80-245-0792-7.

NOVOTNÝ, Jiří, LUKEŠ, Martin a kolektiv. Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací. 1. vydání, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2008, 224 s., ISBN 978-80-245-1473-4.

PESTOFF, Victor, BRANDSEN, Taco, VERSCHUERE, Bram. New Public Governance, the Third Sector and Co-Production. First published, New York: Taylor & Francis, 2012, ISBN 978-0-415-89713-6.

REKTOŘÍK, Jaroslav. Organizace neziskového sektoru. 3. vydání, Nakladatelství Ekopress, 2010, 188 s., ISBN 978-80-8692-954-5.

SALAMON, L.M., ANHEIER, H. K. Social Origins of Civil Society: Explaining the Nonprofit Sector Cross-Nationally. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 1998.

SKOVAJSA, Marek, a kolektiv. *Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost v České republice*. 1.vyd., Praha. Nakladatelství Portál, s.r.o., 2010, 376 s., ISBN 978-80-7367-681-0.

STEJSKAL, Jan, KUVÍKOVÁ, Helena, MAŤÁKOVÁ, Kateřina. *Neziskové organizace – vybrané problémy ekonomiky*, 1. vydání, Nakladatelství Wolters Kluwer, 2013, 169 s., ISBN 978-80-7357-973-9.

ŠEDIVÝ, Marek, MENDÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace: 2., aktualizované vydání*, Praha, Nakladatelství Grada Publishing, s.r.o., 2011, 160s., ISBN 978-80-247-4041-6.

ŠKARABELOVÁ, Simona, ed. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*, Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005, 52 s., ISBN 80-239-4057-0.

ŠKARABELOVÁ, Simona a kol. *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. 1.vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2002. 13 s., ISBN 80-210-3031-3.

Stati:

BOUKAL, Petr. *Historie neziskového sektoru v českých zemích*. In: NOVOTNÝ, Jiří et al. *Ekonomika a řízení neziskových organizací: (zejména nevládních organizací)*, 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2004. 156s. ISBN 80-245-0792-7.

DEVEAUX, Sandrine. *Znovuvytvoření českého sektoru neziskových organizací: logika aktérů a transformace struktur*. In: *Vznikání demokratické praxe v české republice*. Praha, Cahiers du Cefres, 1999, s.67-74. ISBN 80-902196-8-3.

KROLL, Martin. *Vývoj a kritická místa neziskového sektoru*. In: *Handicap 1999/2000.Sv.7*. Liberec: Technická univerzita, 2000. s.45-50. ISBN 80-7083-443-9.

Elektronické zdroje:

Český statistický úřad [online]. [cit.20.7.2016]. Dostupné z: <https://www.statnisprava.cz/rstsp/adresar.nsf/i/11290>

Historie neziskových aktivit v ČR. [online]. [cit.20.7.2016]. Dostupné z: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>

ŠKARABEOVÁ, Simona a kol. *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. [online]. [cit.15.10.2016]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1423/podzim2010/ENS214/um/KdyzSeRekneNeziskovaOrganizace.pdf>

Statistika počtu NNO v letech 1990 – 2013. [online]. [cit.28.10.2016]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_666/fakta_neziskovky-v_typy_neziskovych_organizaci/

Statistika počtu NNO v letech 2014 – 2016. [online]. [cit.28.10.2016]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_666/fakta_neziskovky-v_typy_neziskovych_organizaci/

Filantropie.[online].[cit.26.10.2016]. Dostupné z:<http://www.maentiva.com/onas/filantropie/definice-filantropie>

Stat' z projevu bývalého prezidenta pana Václava Havla u příležitosti 20. výročí sametové revoluce, který přednesl v sobotu 14. listopadu 2009 v České televizi. [online]. [cit.28.10.2016]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/speciaily/dokumenty/184394-dokument-projev-vaclava-havla-k-20-vyroci-sametove-revoluce.html>

Etapy vývoje neziskového sektoru od roku 1989. [online]. [cit.14.10.2016]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>

Příjemci příspěvku z Nadačního investičního fondu. [online]. [cit.15.10.2016]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rno/dokumenty/HI_2010.pdf

Typy neziskových organizací. [online]. [cit.15.10.2016]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor-/

Typologie neziskových organizací v ČR. [online]. [cit.12.10.2016]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor-/

Členské složení neziskových organizací. [online]. [cit.12.10.2016]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/>

Přehled spolků, zájmových a zábavných sdružení. [online]. [cit.12.10.2016]. Dostupné z: <https://odkazy.seznam.cz/Lide-a-spolecnost/Sdruzeni-a-spolky/Sportovni--zabavna-a-zajmova-sdruzeni-a-spolky/>

Přehled nadací a nadačních fondů. [online]. [cit.12.10.2016]. Dostupné z: <https://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Neziskove-a-humanitarni-instituce/Nadace/Nadace-pro-podporu-kultury>

Přehled církví: [online]. [cit.12.10.2016]. http://www3.mkcr.cz/cns_internet/

Seznam zmiňovaných právních norem:

Zákon č.40/1964 Sb., Starý občanský zákoník. Dostupné na [www: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcenzak/](http://www.business.center.cz/business/pravo/zakony/obcenzak/)

Zákon č.171/1991 Sb., zákon České národní rady o působnosti orgánů ČR ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku ČR. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-171>

Zákon č.388/1991 Sb., zákon České národní rady a Státním fondu životního prostředí. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-388>

Zákon č.424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>

Zákon č.239/1992 Sb., zákon České národní rady s Státním fondu kultury ČR. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-239>

Zákon č.241/1992 Sb., zákon České národní rady s Státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-241>

Zákon č.360/1992 Sb., zákon České národní rady o výkonu povolání autorizovaných architektů. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-360>

Zákon č.523/1992 Sb., zákon České národní rady o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců ČR. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-523>

Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-248>

Zákon č.85/1996 Sb., o advokacii. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-85>

Zákon č.227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-227>

Zákon č.111/1998 Sb., o vysokých školách. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>

Zákon č.104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-104>

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č.211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-211>

Zákon č.218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218>

Zákon č.219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-219>

Zákon č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dostupné na
www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>

Zákon č.254/2000 Sb., o auditorech a o změně zákona č.165/1998 Sb. Dostupné na
www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-254>

Zákon č.256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu. Dostupné na www:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-256>

Zákon č.364/2000 Sb., o zrušení Fondu dětí a mládeže. Dostupné na www:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-364>

Zákon č.231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Dostupné na
www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

Zákon č.449/2001 Sb., o myslivosti. Dostupné na www:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-449>

Zákon č.3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a
náboženských společností. Dostupné na www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

Zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupné na www:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>

Abstrakt

MĚŠŤÁNKOVÁ, Hana. *Neziskové organizace – historický vývoj na našem území*. Plzeň, 2016. 64 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická.

Klíčová slova: Neziskový sektor, nezisková organizace, historie neziskového sektoru, občanské sdružení, spolek, nadace, fondy, obecně prospěšná společnost, poslání, cíl, právní forma, financování.

Cílem práce je poskytnout přehled o neziskových organizacích nestátního typu v České republice. Text mapuje vývoj neziskových organizací na území České republiky od středověku do současnosti, přičemž důraz je kladen na období od roku 1989 a na současný stav. Jsou popsány souvislosti vývoje neziskového sektoru a politické situace. V období od roku 1989 je také zkoumána souvislost růstu neziskového sektoru a růstu ekonomiky. Součástí práce je vymezení základních pojmů týkajících se nestátního neziskového sektoru a rozdělení neziskových organizací podle kritérií, jako jsou účel existence, způsob financování a právní forma. Jsou také popsány různé zdroje financování neziskových organizací. Na závěr je pak na příkladech konkrétních organizací a na statistických datech ilustrován vývoj sektoru v letech 1990-2014 a od roku 2014, kdy vstoupil v platnost nový občanský zákoník. Je také ukázán vývoj každoročních příspěvků státu neziskovým organizacím vzhledem k celkové výši výdajů státu na rozpočtový rok.

Abstract

MĚŠŤÁNKOVÁ, Hana. *Non-profit organization – historical development in our country*. Plzeň, 2016. 64 p. Bachelor Thesis. University of West Bohemia. Faculty of Economics.

Keywords: Non-profit sector, non-profit organization, Civil Association, association, foundation, fund, Public Service Company, mission, target.

The aim of the thesis is to present the overview of non-profit organizations in the Czech Republic. The text describes and analyses historical development and current status of non-profit organizations in the area of the Czech Republic in the time period from middle-ages till today. The attention is given to the time period after year 1989. Consequences of the political situation and development of non-profit organizations are described. Also the consequences of growth of the non-profit sector and growth of the local economy are analysed. The text also explains basic terms regarding non-profit sector and presents division of the non-profit organizations according to criteria like purpose of existence, way of funding or legal form. Various funding sources are also described. Finally, the development of the sector in years 1990-2014 and after 2014 (when new legislation became valid) is shown on examples and statistical data. Also the development of the relation of funding of non-profit organization and total expenses of the state is shown.